

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ—ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ—ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΤΡΑΠΕΖΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

Ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπολογισθῇ ἡ διὰ τῶν ἀλληλοχρεῶν λ/σμῶν καθ' ἅπαν τὸ ἐμπόριον κίνησις τῶν κεφαλαίων, θὰ ἐξεπλήττετο ἕκαστος ἐπὶ τῇ σμικρότητι τῶν νομισματικῶν ἐν τῇ ἐμπορικῇ συναλλαγῇ προμηθειῶν. Ὁ ἀλληλόχρεος λ/σμός εἶναι μέθοδος, διὰ τῆς ὁποίας μεταβιβάζονται τὰ κεφάλαια ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα ἄνευ τῆς μεσολαβήσεως νομισμάτων. Ἄρκει ἀπλή συνενόησις καὶ ἰδοῦ μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων ἀνοίγονται βιβλία, ἐν μιᾷ τῶν ὁποίων σελίδι ἐγγράφονται αἱ πιστώσεις καὶ ἐν ἑτέρα αἱ χρεώσεις. Ὄταν ἐπέλθῃ ὁ συμπεφωνημένος ἢ ὁ ἀπὸ συνηθείας χρόνος τοῦ συμψηφισμοῦ τῶν ἐκατέρωθεν ἀμοιβαίων ἀπαιτήσεων, κλείεται ὁ λ/σμός καὶ ἡ διαφορὰ ἀποδεικνύει τὸν τελικὸν ὀφειλέτην. Ἐκατομμύρια δραχμῶν εἰσάγονται οὕτω καὶ ἐξάγονται εἰς παντοειδῆ κεφάλαια, χωρὶς νὰ ἀκουσθῇ ὁ ἦχος τοῦ νομίσματος ἐν τοῖς ταμείοις τῶν ἀλληλοχρεουμένων.

Ἐὰν ἀπὸ τῆς γενικῆς τοῦ καθολικοῦ ἐμπορίου ἐπόψεως ἐγκύψωμεν ἰδιαιτέρως εἰς τὸν τραπεζικὸν κλάδον αὐτοῦ, παρατηροῦμεν ὅτι ὁ ἀλληλόχρεος λ/σμός ἀποτελεῖ τὴν στέγην, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ οἰκοδομήματος. Κατ' οὐσίαν διαιρεῖται εἰς τρεῖς μεγάλας κατηγορίας· διότι ἡ πρόκειται περὶ παραγγελιῶν πρὸς τὸν τραπεζίτην εἰς εἰσπραξιν χρηματικῶν κεφαλαίων, ἡ πρόκειται περὶ προεξοφλήσεων ἐνεργουμένων ἐκ χρημάτων ἤδη κατατεθειμένων παρ' αὐτῶ, ἡ

πρόκειται περί ἀμοιβαίων πιστοχρεώσεων μεταξύ τῶν συναφάντων τὴν νομικὴν τοῦ ἀλληλοχρέου λ|σμοῦ σχέσιν. Ὡς εἶναι προφανές, ὁ τραπεζικὸς οὗτος μηχανισμὸς ἀρμόζει ἰδιαιτέρως παρ' ὅσοις τόποις καὶ λαοῖς ἡ ἐμπιστοσύνη ἐπῆξεν ἤδη τὸν θρόνον τῆς. Ὅταν ἕκαστος εἶναι συγχρόνως καὶ εἰσπράκτωρ τῶν πιστώσεων του καὶ πληρωτῆς τῶν χρεώσεων αὐτοῦ, ἡ τραπεζικὴ τῶν ἀλληλοχρέων λ|σμῶν μεσολάβησις εἶναι ἔργον δευτέρας μᾶλλον ἀνάγκης. Ὅταν ὁμως ἡ ἐθνικὴ οἰκονομία μεταβῇ εἰς τὴν περίοδον τῆς δραστηριωτέρας λειτουργίας τῶν ὀργάνων τῆς, τότε οἱ ὅροι τῆς συναλλαγῆς οὐσιωδῶς τροποποιοῦνται.

Ἡ κυκλοφορικὴ δύναμις τότε περιβάλλεται ἰδιαιτέραν σπουδαιότητα καὶ οἱ ἀλληλόχρεοι τραπεζικοὶ λ|σμοὶ προβιάζονται ἐν τῇ συγκρίσει αὐτῶν πρὸς τὴν διὰ τῶν τραπεζικῶν χαρτοφυλακίων ἐνεργουμένην κυκλοφορίαν (προεξοφλήσεις). Συμβαίνει δὲ ὥστε καθ' ὅσον ἐπιτείνονται οἱ ἀλληλόχρεοι λ|σμοὶ ἐν τῇ τραπεζικῇ τῆς χώρας οἰκονομία, κατὰ τοσοῦτον καὶ εὐρύτερα καθίσταται καὶ κατὰ σκοπὸν ἡ περαιτέρω ταύτης ἀνάπτυξις. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐκτυλίσσεται κανονικῶς εἰς μεγάλας διαστάσεις ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς, διότι ὑπελογίσθη κατὰ Σεπτέμβριον 1873 ἡ σχέσις τῶν ἐπ' ἀλληλοχρέω λ|σμῶν καταθέσεων ἐν ταῖς τραπεζαῖς τῆς Δημοκρατίας, ἀπέναντι τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐνεργουμένων προεξοφλήσεων καὶ προκαταβολῶν, εἰς 66 τοῖς % . Ἐὰν ἐκ τῆς ὅλης Ὀμοσπονδίας περιορίσωμεν τὴν παρατήρησιν ἐντὸς μόνης τῆς πολιτείας New York, ἡ ὑπὲρ τῶν τραπεζικῶν ἀλληλοχρέων λ|σμῶν ἀναλογία τῶν καταθέσεων ἀναβιάζεται ἔτι μᾶλλον, εἰς 83 τοῖς % . Καὶ προξενεῖ ἀληθῆ ἐκπληξιν ἡ περαιτέρω ἔτι ἀνάπτυξις τῆς ἀναλογίας ταύτης ἐν τῇ τραπεζικῇ κυκλοφορίᾳ τῆς πόλεως New York, διότι ἀναβιάζεται εἰς 95 τοῖς % ! Ἀπέναντι τοιοῦτων πορισμάτων τῆς ἐν τῷ νέῳ κόσμῳ τραπεζικῆς ζωῆς, ὁ παλαιὸς κόσμος παρέχει δύο ὑποδεεστέρας οὐσιωδῶς ὀψεις κατὰ τὸ 1864, ἐξ ὧν ἡ μὲν εἶναι Ἀγγλική, καθ' ἣν ἡ πρὸς τὰς προεξοφλήσεις καὶ προκαταβο-

λάς σχέσις τῶν ἐπ' ἀλληλοχρέω λ|σμῶν καταθέσεων ὑπελογίσθη εἰς 60 τοῖς % , ἡ δὲ εἶναι Γαλλικὴ, καθ' ἣν ἡ ἀναλογία αὕτη καταπίπτει ἐν τῇ ἀναλογίᾳ τῶν 22 τοῖς % .

Ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης δύναται ἐντεῦθεν νὰ κατασκευάσῃ λίαν εὐχερῶς κλίμακα περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ τῆς ἐν τῇ τραπεζικῇ μηχανῇ τελειότητος μετὰ τῶν ἀνωτέρω προυχόντων ἐν τῷ νεωτέρῳ πολιτισμῷ λαῶν. Τὸ ἀκριβές εἶναι ὅτι, ἀπέναντι τοῦ κατὰ τὴν Εὐρώπην ἀκμάζοντος τραπεζικοῦ μονοπωλίου, ἐν Ἀμερικῇ κατὰ Δεκέμβριον 1873 ὑπελογίζοντο 2 000 τράπεζαι καθ' ὅλην τὴν Ὀμοσπονδίαν, 83 ἐν τῇ Πολιτείᾳ New York καὶ 32 ἐν τῇ πόλει New York. Ὁ ἐπόμενος πίναξ μαρτυρεῖ τὴν εἰς ἑκατομμύρια δολλαρίων σχετικὴν κίνησιν τῶν τραπεζικῶν τούτων συμπλεγμάτων :

	Προεξοφλ. Προκαταβολ.	Καταθέσεις
Ἐν ὅλῃ τῇ Ὀμοσπονδίᾳ	949 (Ὀκτωβρ. 1874)	669 (Ὀκτ. 1874)
ἐν τῇ Πολιτείᾳ New York	286 (Φεβρ. 1874)	244 (Φεβρ. 1874)
ἐν τῇ πόλει New York	133 (Σεπτ. 1873)	111 (Σεπτ. 1873)

Ἐὰν ἀπὸ τοιοῦτων τραπεζικῶν δεδομένων μεταβῶμεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πρακτικὴν, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ κατὰ Δεκέμβριον 1873 σχέσις τῶν παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ καταθέσεων πρὸς τὰς ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ αὐτῆς ἀξίας ἦτο ὡς $7 \frac{9}{10} : 14 \frac{1}{10}$, (ἦτοι εἰς ὄρ. 7 959 845 : 14 465 233). Ἡ σχέσις αὕτη μαρτυρεῖ τὴν σπουδαίαν ἀπόστασιν, ἣτις ἀναλόγως χωρίζει τὴν τραπεζικὴν ἡμῶν οἰκονομίαν ἀπὸ τῆς ἐν Ἀμερικῇ. Ἡ ἐποψις τῶν τραπεζικῶν γραμματίων δύναται νὰ ρίψῃ ἰδιαιτέρον ἐπὶ τοῦ προκειμένου φῶς, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ χρησιμεύσῃ ὅπως οὖν εἰς τοὺς φοβουμένους τὸ πολυἀριθμον τῶν τραπεζῶν. Ἐλπίζω δὲ ὅτι θὰ μοι ὁμολογήσωσιν οὔτοι χάριν τινα διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ κατωτέρω πίνακος, ὅστις περικλείει λίαν εὐγλώττους εἰς ἑκατομμύρια ἀριθμούς.

Δεκέμβριος 1874	Ἑλλάς Ἀμερ. Ὀμοσπονδία	Πολιτ. New York
Τραπεζ. Γραμμ. 39 ὄρ.	333 δολάρ.	24 δολάρ.
Χαρτοφυλάκιον 24 »	949 »	285 »
Μεταλ. Ἀποταμί. 19 »	21 »	13 »

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου δύναται τις νὰ διδαχθῆ πολλά. Ἡ ἀπὸ τραπεζικῶν γραμματίων πλημμύρα, τὴν ὁποίαν ὑποτίθεται ὅτι ἀποσοβεῖ τὸ περὶ τὴν ἐκδοσιν αὐτῶν προνόμιον, ἀποδεικνύεται μᾶλλον ὡς φανταστικὸν πλάσμα τῶν θιασωτῶν αὐτοῦ. Βεβαίως εἰς καθιδρύματα ἔνοχα δυνατὸν νὰ συμβῆ κατάχρησις. Ἄλλ' ἡ κατάχρησις εἶναι καρπὸς, ὅστις εἰς ὅλα τὰ κλίματα καὶ ὑπὸ ὅλα τὰ συστήματα δύναται νὰ ὠριμάσῃ. Καὶ ὁμως ἐπὶ τέλους οἱ φυσικοὶ νόμοι τῆς ἀγορᾶς θὰ κατισχύσωσιν· ὅπως δὲ ὁ παράγων ὑποδήματα θὰ ὑποστῇ ζημίας ἐὰν ὑπερακοντίσῃ τὴν παραγωγὴν του, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ παράγων τραπεζικὰ γραμμάτια θὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν αἰώνιον νόμον τῆς ζητήσεως καὶ τῆς προσφορᾶς. Ὅταν διὰ τὸ χαρτοφυλάκιον τῶν ἐν New-York τραπεζῶν ἀρκεῖ τὸ δωδέκατον εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια, τὰ διπλώματα τῶν ἀλληλοχρέων λ|μῶν εἶναι ἱκανῶς ἐπίσημα, ἵνα μὴ ἔχωσιν ἀνάγκην ἰδιαιτέρας ἐξηγήσεως. Πρὸς τί ἡ διὰ τραπεζικῶν γραμματίων κυκλοφορία, ὅταν ἀρκοῦσι πρὸς τὴν ἀνάγκην τὰ βιβλία τῶν τραπεζῶν; Δὲν δύναμαι οὕτω νὰ παραδεχθῶ μεθ' ὅλα τὰ παράσιτα τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν Τραπεζῆς ἔργα, ὅτι ἡ μεταξὺ τῶν γραμματίων καὶ τοῦ χαρτοφυλακίου αὐτῆς ἀναλογία (39 : 24) δεικνύει τὴν τελικὴν τῆς τραπεζικῆς οἰκονομίας ὁδόν.

Καὶ ἡ ἐποψις τῶν νομισματικῶν ἀποταμιεύσεων περιέχει ἰδιαιτέραν ἐπὶ τοῦ προκειμένου σημασίαν. Ὅποια διαφορὰ μεταξὺ τῶν Ὀμοσπονδιακῶν ἀποταμιευμάτων καὶ τῶν Ἑλληνικῶν. Ἐνῶ τὸ τελευταῖον μόλις καθυστερεῖ κατὰ 5 ἑκατομ. τοῦ χαρτοφυλακίου καὶ κατὰ 20 τῶν τραπεζογραμματίων, ἐν Ἀμερικῇ τὸ μεταλλικὸν ἀποταμίευμα κατὰ μὲν τὴν Ὀμοσπονδίαν εἶναι τὸ 16^{ον} τῶν τραπεζογραμματίων καὶ τὸ 45^{ον} τοῦ χαρτοφυλακίου, κατὰ δὲ τὴν πολιτείαν New-York εἶναι τὸ ἡμισυ σχεδὸν τῶν τραπεζογραμματίων καὶ τὸ 22^{ον} τοῦ χαρτοφυλακίου. Βεβαίως πρέπει ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ὑπολογισμῶν νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ περίστασις ὅτι ἐν τῷ τραπεζικῷ συστήματι τῆς Ἀμερικῆς παρὰ τῷ προμνησθέντι μεταλλικῷ ἀποταμιεύματι λη-

τουργεῖ καὶ δημοσίων γραμματίων παρακαταθήκη, ἣτις κατὰ Δεκέμβριον 1874 περιελάμβανεν 80 ἑκατομ. καθ' ὅλας τὰς Τραπεζὰς τῆς Ὀμοσπονδίας. Ἄλλ' ἐνῶ ἐν μέρει ἡ τάξις αὕτη εἰσήχθη, ὅσον ἀφορᾷ τὰ χρεώγραφα, τελευταῖον καὶ παρ' ἡμῖν, οἱ ὅροι τῆς τραπεζικῆς ἐν γένει οἰκονομίας δὲν μεταβάλλονται ἐντεῦθεν. Πάντοτε ἡ κυρία βᾶσις θὰ φέρῃ τὴν σφραγίδα τῶν εὐγενῶν μετάλλων (χρυσὸς ἢ ἄργυρος).

Ἡ ἀνωτέρω σύγκρισις πρέπει νὰ ὀδηγήσῃ μέχρι τῶν ἀπωτέρων πορισμάτων. Βεβαίως ὅταν πρόκειται περὶ πλοίου, θὰ ἐμπιστευθῶ πλειότερον εἰς τὸ ἔχον ἔρμα ἢ τὸ ἐγκαταλειμμένον εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ πρώτου πλαγίου ἀνέμου. Ἄλλ' ἐνθυμοῦμαι καὶ ἄκων τὴν μεσαιωνικὴν οἰκονομίαν, ἣτις ἀπὸ τοῦ βάρους ἑαυτῆς ἐβάδιζεν εἰς ὅλα τὰ στάδια τῆς ἐργασίας τῆς βραδέως καὶ μετὰ κόπου. Τὸν ἀρχικόν τύπον τοιαύτης κοινωνικῆς καταστάσεως ἀποτελεῖ ὁ Ἀσιανὸς ἔμπορος, ὅστις σταυροποδητὶ περιμένει τὸ ἀσφαλέςτερον κέρδος. Καὶ ὁμως οἱ ὅροι τοῦ νεωτέρου βίου τῶν ἐθνῶν ἐντελῶς μετεβλήθησαν. Ἡ ζωὴ σήμερον δὲν εἶναι ἀπλὴ κίνησις, ἀλλὰ ταχύτης. Οὐαὶ δὲ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις δὲν προπορεύεται, διότι θὰ καταπατηθῇ ὑπὸ τῶν ὀπισθεν ἐρχομένων.

Πρέπει ἄρα γε νὰ μακαρίσῃ τις τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν, ἐν τῇ ὁποία ἡ εὐδαιμονία ἐξηγοράζετο διὰ τῆς ἡρεμίας καὶ ἡ πρόδοσις δὲν ἦτο νευρική; Δὲν γράφω περὶ δογμάτων, ἀλλ' ἵστορῶ τὴν οἰκονομικὴν τῆς ἀνθρωπότητος ζωὴν. Εἰς ὅλους, ὅσοι δύνανται νὰ ἀναγνώσωσι τὴν μυστηριώδη βίβλον αὐτῆς, λέγει κατὰ πᾶσαν ἡμέραν «*Friend-my tel que je suy.*» Πολλὰ θὰ εἶπη τις, ἀπαιτοῦνται ἐφόδια πρὸς τοὺς νεωτέρους ἀγῶνας αὐτῆς. Δὲν τὸ ἀρνοῦμαι, καὶ βραδύτερον ἔτι πλείονα. Οὕτως, ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ Τραπεζικῆς οἰκονομίας, πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ δις καὶ τρίς καὶ πολλακίς ἡ σελὶς τῶν πορισμάτων αὐτῆς ἐν τῇ εὐρωσσοτέρᾳ μερίδι τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅταν ἐν τῇ μεγάλῃ Δημοκρατίᾳ τῆς Ἀμερικῆς ἡ βᾶσις τῆς τραπεζικῆς τῶν ἀλληλοχρέων λ|σμῶν παρακαταθήκης ἀναβαίνει εἰς 66, 83 καὶ 95 τοῖς $\frac{1}{100}$ ἐπὶ τῆς ὅλης ἀξίας τοῦ χαρτοφυλακίου, ὅταν αἱ νομισματικαὶ ἀπο-

ταμιεύσεις καταδιβάζονται εις τὸ 16^ο τῶν τραπεζογραμματίων, ἢ τὸ 25^ο καὶ 45^ο τῶν τραπεζικῶν χαρτοφυλακίων, ὅταν ἐπὶ τοιούτοις ὄροις ἡ οἰκονομικὴ πρόοδος προσεγγίζει πλεότερον εἰς τὴν ἀλήθειάν της, μετὰ τοσαύτης σταθερότητος ὅσην μαρτυρεῖ ἡ ἐν Ἀμερικῇ πρακτικῇ, ἱκανός, νομίζω, ἀποτελεῖται ἐντεῦθεν φάρος εἰς φωτισμὸν τῶν ἐν τῷ τραπεζικῷ πελάγει ναυτιλλομένων νεωτέρων τῆς τραπεζικῆς ἐπιστήμης θιασωτῶν.

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 17^ο ΑΙΩΝΑ.

Εἶναι περίεργον καὶ συνάμα ἐνδεικτικόν, ὅτι, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὁ Ἰουστινιανὸς κατὰ τὸν 6^ο μ. Χ. αἰῶνα κατήργησε τὰς ἐν Ἀθήνας σχολὰς τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Νομικῆς, παρήλθον ἑπτὰ ὀλόκληροι αἰῶνες βαθέος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σκότους περὶ τὰ Ἀθηναϊκὰ πράγματα. "Ὅταν ἐπῆλθον οἱ Φράγχοι εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἤρχισαν καὶ αἱ Ἀθηναίαι τὴν νέαν ἱστορίαν των, διὰ μέσου τῶν ἐξησθενημένων πλέον ἵπποτικῶν τοῦ μεσαιῶνος τυχῶν. Περίοδος ἀμφίβολος, τὴν ὁποίαν κατὰ τὰ μέσα τοῦ 15^{ου} αἰῶνος συνεπλήρωσεν Μωάμεθ ὁ Β', ὁ ἐν δυσεὶ περίπου ἔτεσι (1453—1455) κατακτήσας τὰς δύο κλασσικὰς τοῦ Ἑλληνισμοῦ πόλεις, τὴν Κωνσταντινούπολιν ἤτοι καὶ τὰς Ἀθήνας.

Ποῖαι αἱ περιπέτειαι τοῦ Ἀθηναϊκοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὴν μακρὰν ταύτην ἐποχὴν, δύναται ἕκαστος νὰ κρίνῃ ἐκ τῆς ἱστορίας ὄλων τῶν ἐρειπίων τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ὅμως τὰ Ἀθηναϊκὰ ἐρείπια οὐδέποτε ἦσαν ἐντελῶς ἔρημα. Ἐπλανῶντο πάντοτε ἐντὸς αὐτῶν ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα διάδοχοι τῆς ἀρχαίας ἐκείνης φυλῆς, ἧτις ἀπὸ τόσον μικρᾶς γωνίας τῆς γῆς ἐξήσκησε τοσαύτην ἐπὶ τῆς ὅλης οἰκουμένης ἐπιρροήν. Ἐνα αἰῶνα μετὰ τὴν Ὀθωμανικὴν κατὰκτησιν ἐπισκεφθεὶς τὰς Ἀθήνας ὁ Καβασίλας, ὑπελό-

γισεν τὴν μὲν περιφέρειάν των εἰς 7 Ἰταλικὰ μίλια (ἀντὶ τῆς ἐξ 25 ἀρχαίας) τὸν δὲ πληθυσμὸν των εἰς 12 χιλ. κατοίκων, ἐν οἷς ὑπῆρχε καὶ ἀριθμὸς τις Ἰουδαϊκῶν οἰκογενειῶν ἐγκατεστημένων ἐν τῇ Ἀκροπόλει. Φαίνεται ὅτι ὁ πληθυσμὸς οὗτος ἠλαττώθη ἐν τῷ ἐπομένῳ αἰῶνι, διότι ὑπελογίζετο ὑπὸ προσώπων ἀξιοπίστων, διαμεινάντων κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐν Ἀθήναις, εἰς 8—9 χιλ. «Εἶναι δὲ ἀκόμη, ἔλεγεν ὁ Spon (1674 μ. Χ.) πόλις αἱ Ἀθηναίαι ἱκανῶς μεγάλη καὶ ὠραία, μεθ' ὅλην τὴν πρεσβυτικὴν ἡλικίαν της καὶ μεθ' ὅλους τοὺς πολέμους, οἵτινες τοσάκις συνέτριψαν αὐτήν. Ἐὰν εἶναι δεῖγμα προφανές τῆς ἀσταθείας τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου τούτου ἢ μετὰπτωσις μεγάλων πολιτειῶν εἰς εὐτελεῖ χωρία καὶ ἢ ἀναβάσις καλυβῶν εἰς τὴν δόξαν ἰσχυρῶν πόλεων, ἐπίσης εἶναι ἀπόδειξις τῆς Κυριαρχικῆς Προνοίας, ἧτις ὑπερασπίζεται καὶ συντηρεῖ ἡμᾶς, ἢ μετὰ τόσας φοβερὰς καὶ καταστρεπτικὰς ἀναστατώσεις ὑπῆρχε ἔτι πόλεως τόσον ἀρχαίας.»

Ἡ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην οἰκονομικὴ παραγωγὴ τῶν Ἀθηναίων, ἀνάλογος πρὸς τὴν δύναμιν καὶ τὸν φωτισμὸν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως, μόνον ἐμμέσως δύναται νὰ μελετηθῇ. Βεβαίως ἡ ἀρχαία ναυτικο-γεωργικὴ τῆς Ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας βιομηχανία ἀπὸ πολλῶν αἰῶνων εἶχεν ἀπολέσει τὸ ἕτερον αὐτῆς σκέλος, περιορισθεῖσα εἰς τὴν στοιχειώδη ἐκείνην καλλιέργειαν τῆς γῆς, τὴν ὁποίαν ἐπέτρεπεν ἡ βαρβαρότης τῶν χρόνων. Ἐν τούτοις ἢ πρὸς τὴν ὑπαιθρον ζωὴν τῆς ἐξοχῆς πατροπαράδοτος τῶν Ἀθηναίων τάσις ἠκολούθησε πάντοτε τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. "Ὅπως ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους οὕτω καὶ κατὰ τὸν 17^ο αἰῶνα μ. Χ. αἱ ἐπαυλεις τῶν Ἀθηναίων ἔχουσι τι χαρακτηριστικόν. "Ὅτε περὶ τὰ 1670 ὁ Jacques Paul Babin ἐπεσκέφθη τὰς Ἀθήνας, εὔρε παρὰ τὸν Ἰλισσὸν, μέχρις ἡμισείας ὥρας ἐν τῇ ὀπισθεν τοῦ Λυκαβητοῦ κοιλάδι, «ποσότητα κήπων ὠραιότερων τῶν περὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ εὐρυτέρων, ἐξ οὗ καὶ ὁ Πausanias ἀναφέρει, ὅτι ὑπάρχει θέσις παρὰ τὰς Ἀθήνας ὀνομαζόμενος Κ ἢ π ο ι (πιθανῶς οἱ νῦν Ἀγγ(μπ)

ελόκηποι). "Εκαστος κήπος ἔχει οἰκίαν καὶ πλείστοι μεταξὺ αὐτῶν περιέχουσι ὑψηλοὺς τετραγώνους πύργους εἰς ὑποδοχὴν τῶν κυρίων των διὰ μέρος τι τοῦ ἔτους.» Ἐν τύπωσιν ἐπροξένησεν εἰς τὸν περιηγητὴν ἡ ἀταξία καὶ ἡ σύγχυσις τῶν δένδρων καὶ ἡ μεταξὺ αὐτῶν ἔλλειψις δρόμων κανονικῶν, περίστασις τὴν ὁποίαν ἐν πολλοῖς ἔτι καὶ νῦν δύναται τις νὰ καταμαρτυρήσῃ τῇ Ἀθηναϊκῇ ἐξοχῇ.

Μεταξὺ τῶν πολυαριθμῶν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ ἄστεος πυλῶν ἐσώζοντο ἔτι κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα τρεῖς, μία τῶν ὁποίων ἦτο μεγαλοπρεπεστάτη καὶ στερεωτάτη, προκαλέσασα τὸν θαυμασμόν τοῦ περιηγητοῦ Babin, ὅστις ἀφ' ἐτέρου εὔρε τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν, ἀνάλογον, διὰ τοῦ χρόνου ὅμως, πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Δικαιάρχου ἀναφερομένην ἐν τῇ ἐπομένῃ φράσει: «Κακῶς (ἡ πόλις) ἐβρυμοτομημένη διὰ τὴν ἀρχαιότητα.» Ἐν τούτοις ὑπῆρχε καὶ μία ἐξαίρεσις πλατυτάτης καὶ ὠραιότητας παρὰ τὴν ἀγορὰν ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν ἰδιαιτέρως σημειοῖ ὁ Babin. "Ὅσον ἀφορᾷ τὰς οἰκίας, μεταξὺ πλείστων πενιχρῶν καὶ ἀπὸ συντριμματῶν ἀρχαιοτήτων κατεσκευασμένων, ὑπῆρχον, λέγει ὁ περιηγητὴς, «καὶ τινες ἱκανῶς ὠραῖαι διὰ τόπον, ἐν τῷ ὁποίῳ δὲν εἶναι ἤδη συγκεχωρημένον νὰ εἶναι τις μεγαλοπρεπῆς εἰς κτίρια». Ἐὰν δὲ κρίνωμεν ἐκ τῶν ὀκτὼ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην δημοσίων κρηνῶν τῆς πόλεως, ἡ νεωτέρα ὑδρονομὴ αὐτῆς, ἀναλόγως πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῶν κατοίκων τῆς, καθυστέρει ἐπαισθητῶς μέχρι πρὸ ὀλίγου χρόνου.

Τὸ πρωτεῦον πάντοτε προῖόν τῆς Ἀθηναϊκῆς πεδιάδος ὑπῆρχε καὶ τότε, ὅπως καὶ νῦν καὶ ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις χρόνοις, τὸ ἔλαιον. Ὁ περιηγητὴς Babin εὔρε ἐν τῇ αὐτῇ καὶ κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα ὑπολήψει τὸ κλασικὸν μέλι τοῦ Ὑμηττοῦ, τοῦ ὁποίου ἐν τούτοις ἡ παραγωγὴ οὐδέποτε, ἐφ' ὅσον γνωρίζω, ἐξηκριβώθη. Αἱ διαστάσεις τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς τοῦ λιμένου Πειραιῶς κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα περικαλύπτονται ὑπὸ ἱκανῶς δεδικοιολογημένου σκότους. Εἰς τὸ στόμιον αὐτοῦ ἐφύλαττεν εἰς μαρμάρινος λέων καὶ εἰς Τοῦρκος τελώνης, ὅστις πρὸς εἰσπραξίαν τῶν τελῶν του

ἐζύγιζε ἐντὸς ἐρμηικοῦ οἰκίσκου τὰς ἐπὶ τῶν πλοίων ἐπιβιβαζομένας πραγματείας. Ὅποια ἦσαν αὐται, ὁ περιηγητὴς σιωπᾷ. Ἀλλὰ μέχρι τῶν ἀρχῶν ἔτι τοῦ 19^{ου} αἰῶνος γνωρίζομεν, ὅτι τὸ κύριον ἦτο τὸ ἔλαιον. Ἐτελοῦντο δὲ ἐνώπιον τῶν Ἀθηνῶν αἱ ἐπαναστατικαὶ μάχαι τοῦ 1821 καὶ ἡ ἐλαιο-εξαγωγὴ ἐξηκολούθει σταθερὰ, ἀν καὶ κατὰ διαλείμματα.

Περίεργος εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Babin περιγραφὴ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ ἐν τῷ 17^ῳ αἰῶνι χαρακτῆρος. «Ἐὰν, λέγει, οἱ Ἀθηναῖοι ἀπελάμβανον τὴν ὁποίαν ἄλλοτε εἶχον ἐλευθερίαν, θὰ ἦσαν ἀκόμη τοιοῦτοι ὅποιοι περιγράφονται ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ (Πραξ. Ἀποστ. ιζ') — Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν, ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον. — Ἀκόμη καὶ σήμερον αἰσθάνονται τὴν κλίσιν πρὸς τὸ λέγειν καὶ ἀκούειν τι νέον· καὶ δὲν ἐκκληρονόμησαν τὴν περιέργειαν ταύτην μόνον ἐκ τῶν προγόνων αὐτῶν, ἀλλ' ἐπίσης καὶ μεγάλην τινα περὶ ἑαυτῶν ἰδέαν, μεθ' ὅλην ἔστω τὴν δουλείαν των καὶ τὴν ὑπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγὸν ἀθλιότητα καὶ πτωχείαν».

Ἡ πενία τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐλκύει τὰ ζωηρὰ τῆς γραφίδος τοῦ Babin χρώματα. Ἐὰν, λέγει, ὁ Σόλων βλέπων τὰς Ἀθήνας ἐν ὄλῳ τῷ μεγαλείῳ των ἀπεκάλει αὐτὰς μέγα καὶ πλοῦσιον νοσοκομεῖον, περιέχον τόσους ἀθλίους ὅσους ἡ πόλις κατοίκους, κατὰ μείζονα λόγον δύναται τις νὰ εἴπῃ σήμερον ὅτι εἶναι μέγα καὶ πτωχὸν νοσοκομεῖον περιέχον τόσους ἀθλίους ὅσους ἡ πόλις Χριστιανούς. Καὶ ὅμως, προσθέτει κατωτέρω ὁ περιηγητὴς, «ὑπάρχουσι ἔτι καὶ νῦν ἐν Ἀθήναις ἔμποροι Ἕλληγες πλοῦσιοι, περιουσίας πλείονος τῶν 50,000 σκούδων. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἐπιστήμην ἀπήντησα ἐκκλησιαστικὸν εἰδότα ὅπως οὖν τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, ὑπάρχουσι δὲ ἱκανοὶ εἰδότες τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν. Ἡ Ῥητορικὴ καὶ ἡ Φιλοσοφία δὲν ἐφυγαδεύθησαν ἐντελῶς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὠμίλησα μετὰ τοῦ κυρίου Δημητρίου Βενιτζέλου (Beninzeles), ὅστις, μαθὼν ἀμφοτέρας ἐν Βενετίᾳ, εἰδίδα-

σκεν αὐτάς ἐν τῇ πατρίδι του εἰς δύο ἢ τρεῖς μόνον ἀκροατάς.

Ἡ ἀγαμία τοῦ ωραίου φύλου ὑπῆρξεν ἐνδεικτικώτατον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης σύμπτωμα. Ἐντὸς πληθυσμοῦ, ὅστις, ὡς προεβρέθη, μόλις ἀνεβιάζετο εἰς 8—9 χιλ. κατοίκων, παρατήρησεν ὁ Bahin πολλά μοναστήρια καλογραϊῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἰδίως περιγράφει τὸ Μέγα Μοναστήριον, ἐκ τοῦ ὁποίου πιθανῶς κατάγεται ὁ νῦν παρὰ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ ὁμώνυμος Ναός, ὅστις ὅμως οὐδὲν ἔχει κοινὸν πρὸς τὴν κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα κινήσασαν τὸν θαυμασμὸν τοῦ περιηγητοῦ ωραιότητά. Ἡ μοναχικὴ τοῦ ωραίου φύλου ζωὴ ἐξετείνετο ἀπὸ τῶν Μονῶν μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν οἰκιῶν. «Ἐν πολλαῖς, λέγει ὁ Bahin, οἰκογενεῖαις ὑπάρχει κόρη, ἣτις, ἀπαρνούμενη τὸν γάμον, μένει μὲν μεταξὺ τῶν οἰκείων, περιβάλλεται δὲ ἐνδυμα καὶ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς μαῦρα, ὡς τὰ τῶν καλογραϊῶν, πρὸς τὰς ὁποίας δὲν βλέπω μεγάλην διαφορὰν, διότι καὶ αἱ μὲν καὶ αἱ δὲ δὲν ζῶσι κατὰ μόνας, ὅλος δὲ ὁ κόσμος εἰσέρχεται ἐν τοῖς Μοναστηρίοις, ὅπως ἀγοράσῃ ὑφάσματα καὶ ζῶνας, τὰς ὁποίας αἱ μοναχαὶ κατασκευάζουσι πρὸς πορισμὸν τῶν μέσων τῆς ζωῆς».

Ἡ πρὸς τὸν μοναχισμὸν σπουδαία αὐτὴ τάσις τοῦ Ἀθηναϊκοῦ πληθυσμοῦ ἐξηγεῖ σημαντικωτάτην ἔννοιαν τῆς περιωρισμένης οἰκονομικῆς τοῦ τόπου δυνάμεως. Πόσον ἔκτοτε ἀνεπτύχθη αὐτὴ, δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τῶν σκέψεων μέτρου. Οὐχὶ ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' ἐν ἀπάσῃ νῦν τῇ Ἀττικῇ δὲν ὑπάρχει πλέον Μονὴ γυναικεία. Ἡ εὐρωστία ἐν γένει τοῦ δένδρου τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι πόρισμα πολλῶν οἰκονομικῶν ὄρων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ ἐλευθερία, ἡ νόμιμος τάξις, ἡ περιουσία καὶ ἡ ὑγιεινὴ τοῦ πνεύματος (ἐπιστήμη) καὶ τοῦ σώματος (βιωτικὴ) ἀμοιβαίως ἐξηγοῦνται καὶ ὑποστηρίζονται. Τὸ ωραιότερον κλίμα ἀνευ τῆς ἰσχυρᾶς τούτων ἐπικουρίας δουλεύει εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς στασιμότητος καὶ ὀπισθοδρομήσεως. Ἐνῶ δὲ, καθὼς ἔλεγεν ὁ Ἀριστοτέλης, ἀνέκαθεν ἡ ἀτμοσφαῖρα τῆς

Ἀττικῆς καὶ ἰδιαίτερος τῶν Ἀθηναίων ἦτο καλλίστη καὶ καθαρωτάτη, κατὰ τὸν 17^{ον} δὲ αἰῶνα ὁ Bahin ἐξύμνει τὴν ὑγίαν τῆς πόλεως, οἰκτεῖρων τὸ ἱατρικὸν ἐν Ἀθήναις ἐπάγγελμα, καὶ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος ἡ Ὑδρα ἔπεμπε τοὺς ἀσθενεῖς τῆς πρὸς ἀνάρρωσιν εἰς Ἀθήνας, —ἀφ' ἑτέρου ὁ πληθυσμὸς τοῦ τόπου σταθερῶς ὀπισθοδρόμει, μέχρις οὗ τὸ σύμπλεγμα τῶν προεκτεθέντων ὄρων ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῶν τυχῶν αὐτοῦ.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΕΠΟΨΙΣ.

Καθ' ὅσον ἡ βιομηχανία ὑποτάσσει τὰς μηχανικὰς τῆς φύσεως δυνάμεις, κατὰ τοσοῦτον ἡ ἰσχὺς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος εἶναι μὲν πάντοτε ζηλωτὴ, δύναται ὅμως εἰς τὴν βιομηχανικὴν κίνησιν νὰ ἀντικατασταθῇ εὐχερέστερον καὶ ὑπὸ βραχιόνων ἥττον ἰσχυρῶν. Ὡστε πρέπει νὰ δεχθῶμεν, ὅτι προβιβαζομένης τῆς μηχανικῆς βιομηχανίας εἰς μείζονα βαθμὸν τελειοποιήσεως, ἀναπτύσσεται καὶ ὁ κύκλος τῆς γυναικείας ἐργασίας. Ὅταν καταστῇ ἐπίσης εὐκολον νὰ κινή τις βραπτικὴν μηχανὴν, ὅπως καὶ νὰ διευθύνῃ ἀτμοκίνητον, ἢ μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς βιομηχανικὴ διαφορά χρόνου μόνον εἶναι δυσκολία, μέχρις οὗ δηλαδὴ τροποποιηθῶσιν αἱ συνήθειαι καὶ ἐπιβληθῶσιν αἱ νέαι ἀνάγκαι.

Μέχρι ποίων ὀρίων δύναται νὰ φθάσῃ ἡ συμμετοχὴ τῆς γυναικὸς εἰς τὰ καθόλου κοινωνικά τοῦ ἀνδρικοῦ πληθυσμοῦ ἔργα, προφανῶς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς φύσεως. Ἄραγε τὰ στρατιωτικὰ ἔργα εἶναι ἐντελῶς πρὸς τὴν γυναῖκα ἀλλότρια, ἢ δύναται μέρος αὐτῶν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον σπουδαῖον, νὰ δοθῇ καὶ πρὸς τὰς γυναῖκας; Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι πολὺ σοβαρότερον ἐν τοῖς μικροῖς πληθυσμοῖς ἢ ἐν τοῖς μεγάλοις, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον, ὅτι αὐξάνει τὴν στρατιωτικὴν δυνάμιν τῶν πρώτων. Ἐν-

νοῦ ὅτι ἡ δυσκολία εἶναι περὶ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ ἀκόμη περισσότερο περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν καιρῶν. Αἱ Ἀμαζόνες π. χ. δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἱστορικὴν περίοδον τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅταν ὅμως εἶναι ἐπίσης εὐκολον εἰς τὴν γυναῖκα νὰ φονεύσῃ διὰ τῆς νεωτέρας τοῦ πολυκρότου ἐφευρέσεως ὅπως καὶ εἰς τὸν ἄνδρα, εἶναι πρόδηλον ὅτι αἱ βαρεῖαι ἐποχαὶ τῶν σιδηροφράκτων ἵπποτων δὲν πρέπει νὰ ἐπηρρεάσωσι τὸ ζήτημα τῆς ἐν τῷ μέλλοντι, ὑπὸ ἀ μ υ ν τ ι κ ῆ ν ἰδίως ἐποψιν, στρατιωτικῆς χρησιμοποίησεως τῆς γυναικός. Ἐὰν ἐν τῷ μεταξύ πρέπει νὰ ἀφειθῇ εὐρεία κλίμαξ πρὸς ὑπολογισμόν τῶν ἡλικιῶν καὶ τῶν λοιπῶν τῆς οικογενείας ὄρων, ὅπως δὴποτε ἐν γένει ὡς ἀρχῇ, οὐσιῶδες μέρος τῆς θεωρίας ταύτης δύναται νὰ προβῇ εἰς ἰκανὸν βαθμὸν κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας τῶν ἀτόμων περιστάσεις, μέχρι δηλαδὴ τῆς πρακτικῆς διαμορφώσεως τοῦ ζητήματος τῆς χειραφετήσεως τῆς γυναικός, ἥτις, διὰ τῆς βίας δουλωθεῖσα, διὰ τῆς ἰσχύος καὶ θὰ ἐλευθερωθῇ.

Ἡ στρατιωτικὴ γυνὴ δὲν εἶναι τόσον μυθικὴ ὅσον κοινῶς ὑποτίθεται. Ἐνεφανίσθη εἰς ὅλας τὰς ἐκτάκτους περιστάσεις τῆς πατρίδος, τῆς θρησκείας καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Δὲν ὑπάρχει γωνία τῆς γῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ ἥρωϊσμός τῆς γυναικός δὲν ἐθαυματούργησεν. Ἐὰν ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὰς ἀρχαιοτάτας στρατιώτιδας, εἰς τὰς ὁποίας ὀφείλονται μεγάλων πολλακίς θρόνων θεμελιώσεις, ἰδιαιτέρως ἀξιομνημόνευτος εἶναι ἡ Μαργαρίτα σύζυγος τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Ἐρρίκου Δ', ἥτις ἐπολέμησεν εἰς δέκα μάχας, ὠδήγει δὲ τὸν ἵππον τῆς, λέγει ὁ d' Argentré, δεξιώτερον τοῦ ἐπιτηδειοτέρου ἵππέως, μετεχειρίζετο τὰ ὅπλα ὅπως οἱ καλλίτεροι πολεμισταί, καὶ ἐν περιστάσει ἐνήργησε μετὰ 500 ὑπ' αὐτὴν στρατιωτῶν τὴν αἱματηροτέραν τῶν ἐφόδων.

Ὁ Ἰσλαμισμός, τὸν ὁποῖον συνήθως κατηγοροῦσιν ὡς ἀναβιβάσαντα τὸν γυναικωνίτην εἰς τὸν ὑψηλὸν τοῦ δόγματος βαθμὸν, ἐγνώρισε περιφήμους ἐν τῇ Ἀραβικῇ ἱστορίᾳ στρατιωτικὰς γυναικῶν πράξεις. Ὑπῆρχεν νόμος τις

ἀγραφος, καθ' ὃν αἱ σύζυγοι καὶ αἱ μητέρες ἔπρεπε νὰ σπεύδωσιν ἐντὸς τῶν μαχῶν εἰς βοήθειαν καὶ ἐκδίκησιν τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν τέκνων των. Ὅταν ἐπολέμει ὁ Ἡράκλειος πρὸς τοὺς Ἀραβας ἐν Συρίᾳ, ὁ γαμβρός του Θωμᾶς φονεύει ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τὸν Ἀβάν υἱὸν τοῦ Σαίπ. Μόλις ὅμως οὗτος ἐξέπνευσε, λέγει Ἀραψ ἱστορικὸς, εὐθὺς ἡ φήμη τοῦ θανάτου του φθάνει εἰς τὴν νεαράν, ἀπὸ ὀλίγων μόλις ἡμερῶν, σύζυγόν του. Δὲν κλαίει αὕτη οὔτε ὀδύρεται· ἀλλὰ σπεύδει εἰς τὸ παιδίον τῆς μάχης, τὴν φερέτραν ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχουσα καὶ δύο βέλη εἰς τὰς χεῖρας. Διὰ τοῦ πρώτου ρίπτει νεκρὸν τὸν σηματοφόρον τῶν Ἑλλήνων. «Ἀλλαχ Ἀκβάρ» (Μέγας ὁ Θεός) φωνάζουσιν οἱ πιστοί. Διὰ τοῦ δευτέρου διαπερᾶ ἓνα ὀφθαλμὸν τοῦ Θωμᾶ, ὅστις αἱματόφυρτος φεύγει ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

Πλήρης εἶναι ὁ Ἑλληνισμός ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν κινδύνων αὐτοῦ ἐξ ἐκτάκτων τῆς γυναικός πράξεων. Κατὰ μέρος ἡ ἀρχαιότης, ἀπὸ τῆς Βουβουλίνης μέχρι τῶν ἀνδροκτόνων τοῦ Σουλίου γυναικῶν, τὰ στρατιωτικὰ διπλώματα τῆς γυναικός δὲν καθυστεροῦσι. Μεταξὺ τῶν ὠραιότερων δανείζομαι τὸ ἐξῆς ἐκ τῆς μεγάλης τοῦ 1824 Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως. Περιέχεται ὁλόκληρον ἐν τοῖς ἐπομένοις τῶν ἱερῶν ἐκείνων χρόνων ἐγγράφοις :

«Πρὸς τὴν Σεβ. Δ'. Ἐθνικῆν τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσιν.

Κύριοι Πληρεξούσιοι,

Τὸ Στάδιον τῆς πολεμικῆς δόξης εἶναι βέβαια κατὰ φυσικὸν λόγον μόνον διὰ τοὺς ἄνδρας· ὅταν ὅμως εἶναι λόγος περὶ σωτηρίας Πατρίδος, ὅταν ὅλη σχεδὸν ἡ φύσις συντρέχει πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς αἱ γυναῖκες τῆς Ἑλλάδος ἐδειξαν πάντοτε ὅτι ἔχουν καρδίαν νὰ κινδυνεύουν συναγωνιζόμεναι ὡς οἱ ἄνδρες, ἠμποροῦν καὶ νὰ ὀφελήσουν μεγάλως εἰς τὰς πλέον δεινὰς περιστάσεις.

Ἡμεῖς γυναῖκα χῆρα, Κύριοι, ἔχω καὶ ἀνήλικα ὄρφανά· τοῦτο δὲν μὲ ἐμπόδισεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἱεροῦ πολέμου μας νὰ πιάσω τὰ ὅπλα καὶ νὰ κινήσω μετὰ τοὺς πρωταγωνιστὰς διὰ τὴν ἐλευθε-

ρίαν του Ἔθνους καὶ πρὸς ἐμψύχωσιν τῶν ἀρχαρίων στρατιωτῶν Ἑλλήνων.

Ἐστάθηκα πρότον εἰς τὰς ἐκστρατείας τοῦ αὐοιδήμου Κυριακούλη ἔπειτα καὶ ἄλλων ἀρχηγῶν, εἰς διάφορα μέρη, οἷον τὴν Εὐριπον, τὴν στερεάν Ἑλλάδα, εἰς τὸ Βαλτέτζι, εἰς τὰ Τρίκορφα, εἰς τὸ Ἄλμυρον κλπ.

Πόσον δὲ ἐκοπίασα εἰς τὸ διάστημα τοῦ ἱεροῦ ἀγώνος, καὶ ποίαν ἀπόλαυσιν εἶχα ποτὲ, μαρτυροῦν καὶ τὰ ἀποδεικτικά μου μὲ τὰ ὁποῖα ἠθέλησαν νὰ μὲ τιμήσουν ὁ Κυριακούλης καὶ ὁ στρατηγὸς Κ. Διονύσιος Μούρτζηνος, καὶ ἄλλοι διάφοροι, δίνανται καὶ προφορικῶς νὰ μαρτυρῶσιν ὅσοι τῶν ἐδῶ Πληρεξουσίων μὲ εἶδαν εἰς τὰ στρατεύματα.

Ἐν τοσοῦτῳ παρισιάζομαι διὰ τοῦ παρόντος εἰς τὴν Σεβαστὴν ταύτην ὀμύγηριν διὰ νὰ σὰς παρακαλέσω, Κύριοι, ἂν τὸ στοχαζέσθαι δίκαιον καὶ πρέπον, νὰ λάβεται καὶ περὶ ἐμοῦ, πρόνοιαν τινὰ, ἀναθέτοντες εἰς τὸν κοινὸν πατέρα μας τὸν Κυβερνήτην τὴν ἐκτέλεσιν τῆς αἰτήσεώς μου, τὴν ὁποῖαν ἐλπίζω θέλεται ἀποδεχθῆ εὐμενῶς.

Μένω μὲ τὸ προσῆκον σέβας.

Ἄργος τῆ 3 Αὐγούστου 1829.

ΣΑΒΕΝΑ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΣΑ.

Ἐπὶ τῆς ἀναφορᾶς ταύτης ἰδοὺ τί ἐγνωμοδοτεῖ ἡ τῆς Συνελεύσεως ἐπιτροπὴ (4 Αὐγούστου 1829).

«Ἐπειδὴ εἶναι ἄξιον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ν' ἀνταμειβῆ τοιαύτας χωριστὰς πρὸς τὴν Πατρίδα ἀφοσιώσεις, ν' ἀναγνωσθῆ ἡ ἀναφορὰ ὁλόκληρος ἐπὶ Συνελεύσεως, ἢν ἀποφασίσῃ αὐτὴ ἡ ἰδία τὰ ὀφειλόμενα ἔπαύλα».

Ἡ Συνέλευσις ἐχαιρέτησεν ἐνθουσιώδης τὴν ἰδέαν. Ἀντιγράφῳ δὲ κατὰ σκοπὸν τὸ σχετικὸν μέρος τῶν πρακτικῶν αὐτῆς (5 Αὐγούστου 1829).

«Ἡ ἀναφορὰ τῆς Σπαρτιάτιδος ταύτης ὑπέμνησε τὴν ἀρετὴν τῶν ἀνδρείων ἐκείνων γυναικῶν, ἐκθέτουσα τὰς ἐκστρατείας αὐτῆς μετὰ τοῦ αὐοιδήμου Κυριακούλη κατὰ τὴν στερεάν Ἑλλάδα καὶ εἰς διάφορα μέρη, ὅπου, μὲ τὰ ὄπλα εἰς χεῖρας, ἐπολέμησεν ἀνδρείως κατὰ τῶν ἐχθρῶν.

«Πολλοὶ τῶν Πληρεξουσίων, αὐτόπται μάρτυρες καὶ συναγωνι-

σταί, ἐβεβαίωσαν τὸν ἀπαραγμάτιστον ἐνθουσιασμὸν τῆς νέας Σπαρτιάτιδος, ἥτις, παρουσιασθεῖσα εἰς τὴν Συνέλευσιν, ἐκίνησε τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸν ἔπαινον ὅλων τῶν Ἀντιπροσώπων».

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑΙ ΚΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΣΥΜΦΟΡΑΙ,

Ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἡ ναυτικὴ τέχνη ἐγκατέλειψεν τὴν ἀρχαίαν χειμέριον αὐτῆς ἀδράνειαν, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς καλλιεργείας τῶν ἀνοικτῶν θαλασσῶν καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, οἱ κίνδυνοι τοῦ κλάδου τούτου τῆς βιομηχανίας ἐπολλαπλασιάσθησαν εἰς μέγιστον βαθμόν. Εἶναι περίεργος δὲ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ φαινομένου τούτου, διότι συμβαδίζει πρὸς τὴν πρόοδον αὐτῆς τῆς ναυτικῆς βιομηχανίας τόσον σταθερῶς, ὥστε παρατηρεῖται, ὅτι ὅσον πλειότερους καταπίνει ἡ θάλασσα, τόσον πλειότεροι πατοῦσιν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῆς.

Βεβαίως μεγάλην ἔχουσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπιρροὴν ἀφ' ἐνός ἡ τελειοποίησις τῶν ναυτικῶν μεθόδων καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ πυκνότης τῶν διεθνῶν σχέσεων. Ἐν τούτοις μεταξὺ ὅλων τῶν αἰτίων ἡ νεωτέρα ἀνάπτυξις τῶν ασφαλειῶν πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ μᾶλλον ἄμεσος βᾶσις, ἐφ' ἧς ἡ ναυτικὴ βιομηχανία ἀντετάχθη θαρραλαία πρὸς τοὺς θαλασσίους κινδύνους. Ἐὰν ἀναλύσωμεν τὸ περιεχόμενον τῆς θαλασσίας ασφαλείας, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ κύριον κατ' αὐτὴν εἶναι οὐχὶ τὰ πρόσωπα ἀλλὰ τὰ κεφάλαια. Ἐν περιπτώσει δυστυχήματος οἱ ἄνθρωποι παρέρχονται ὡς σκιαί, διὰ τὰ κεφάλαια ὅμως ὑπάρχουσιν ἀσφαλισταί, οἵτινες ἀποζημιοῦσιν. Ἡ ἐπιτόνησις αὕτη ἤρκεσεν, ἵνα δώσῃ τὴν δραστηριωτέραν διεύθυνσιν εἰς τὴν ναυτικὴν βιομηχανίαν. Ἡ θάλασσα, ὅπως καὶ ὁ πόλεμος, δεῖται χρημάτων καὶ πά-

λιν χρημάτων. "Όσον αφορά τὰ πρόσωπα, οὔτε ὁ κίνδυνος τοῦ πυρὸς οὔτε ὁ κίνδυνος τοῦ ὕδατος τὰ ἀπέτρεψε ποτὲ ἐκ τῆς ὁρμῆς τοῦ παρόντος καὶ τῶν ἐλπίδων τοῦ μέλλοντος.

Ἡ ἔποψις ἐν τούτοις τῶν θαλασσίων ἀσφαλειῶν δεῖται ἰδιαιτέρας ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐρεύνης, διότι περιέχεται ἐν αὐταῖς ποσότης κοινωνικῆς καταχρήσεως, ἀξιούσα μέγιστον μέρος εἰς τὰς θαλασσίας συμφοράς. Ἡ κατάχρησις, τὴν ὁποίαν διὰ ζωηρῶν χρωμάτων παρέστησεν ὁ Κ. Plimsol ἐν Ἀγγλίᾳ, συνίσταται εἰς τὴν ἐξαφάνισιν τῆς ἀρχαίας τῶν ἐφοπλιστῶν προνοίας, ἐκ τῆς ὁποίας τὰ ἐνεργὰ πλοῖα διετέλουν εἰς ὅσον ἔνεστι τελειοτέραν κατάστασιν. "Όταν ὅμως ἡ παρέμβασις τοῦ ἀσφαλιστοῦ ἐξήρесе, τρόπον τινα, τοῦ χρηματικοῦ κινδύνου καὶ τὰ ἥττον στερεὰ πλοῖα, οἱ ἐφοπλισταὶ αὐτῶν δὲν ἔχουσι πλέον τὸ συμφέρον τῆς ἀρχαίας προνοίας. Τότε καὶ ναῦται καὶ ἐπιβάται ἐθεωρήθησαν ὡς ἀπλὰι λεπτομέρειαι μηχανισμοῦ, ὅστις διὰ μόνους τοὺς κυρίους τῶν πλοίων καὶ τοῦ φορτίου εἶναι οὐσιώδης.

Τοιαύτη τάσις ἐν τῇ ναυτικῇ βιομηχανίᾳ οὐδαμῶς συμβιβάζεται πρὸς τὴν καθολικὴν τῆς κοινωνίας ἀρμονίαν. Ἐνώπιον τόσον ἰσχυροῦ ὀργανισμοῦ μεταξὺ ἐφοπλιστῶν καὶ ἀσφαλιστῶν, οἱ ἐργάται τῆς θαλάσσης, ἐγκαταλειπόμενοι εἰς τὰς οἰκείας κατ' ἄτομον δυνάμεις, δὲν δύνανται νὰ ἀντιπαλαίωσιν. Εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἡ παρέμβασις τῆς πολιτείας καθίσταται ἀναπόφευκτος ἐν ταῖς ἐπομέναις κυριωτέραις ἐπόψεσιν αὐτῆς.

Κατὰ τὴν ἡμετέραν νομοθεσίαν πρὸ τοῦ ἀπόπλου πρέπει νὰ ἐπιθεωρῆται τὸ πλοῖον πρὸς βεβαίωσιν τῆς καλῆς καταστάσεώς του. Ἐν τούτοις ἕκαστος ἐννοεῖ, ὅτι πλοῖον πεφορτωμένον παρέχει δυσεπερβλήτους δυσκολίας εἰς ἀκριβῆ τῆς καταστάσεώς του ἔλεγχον. Τὰ ἐπικινδυνωδέστερα μέρη του κρύπτονται ὑπὸ τὸ βάρος ἐντὸς τοῦ ὕδατος, καὶ ἐσωτερικῶς ἡ μετακίνησις τοῦ φορτίου ἐντὸς τοῦ σκάφους εἶναι τι ἀκατόρθωτον διὰ τὰς ἐπισκέψεις. Πρὸς τούτοις πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἡ κατεπειγότης τῶν ἐμπορικῶν συμ-

φερόντων τὰ ὁποῖα δὲν συμβιβάζονται πρὸς τὴν αἰφνιδίαν ἐν τῷ λιμένι κράτησιν τοῦ πρὸς ἀπόπλου ἐτοίμου πλοίου. Δύο ἔθεν συστήματα παρίστανται ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἡ περιοδικαὶ ὑπὸ τὸ κύρος τῆς ἀρχῆς ἐπιθεωρήσεις τῶν ἐν ἐνεργείᾳ πλοίων, ἡ κανονικαὶ ὑπηρεσίαι τὰς ὁποίας δύναται νὰ χορηγῇ ὁ ὀργανισμὸς παρατηρητικῆς τινος ἀπὸ ἰδιωτικοῦ συμφέροντος δυνάμεως, ὅστις, γνωστὸς ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ τὸ ὄνομα Νησιγνώμων, λειτουργεῖ ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ ὑπὸ διάφορα ὀνόματα, ὡς τὸ Lloyd, Veritas.

Τὸ πρῶτον σύστημα χωλαίνει κατὰ τοῦτο, ὅτι ἀποβάλλει βαθμηδὸν πᾶσαν τὴν ἀξίαν του ἐν χώραις μάλιστα καθ' ἂς ἡ ὑπαλληλοβιομηχανία ἐξ ἱστορικῶν ἢ φυλετικῶν λόγων διατελεῖ εἰς ἐκλυσιν ἢ ἀνικανότητα. Ἡ τελευταία μάλιστα ἔννοια τῆς ἀνικανότητος φαίνεται, ὅτι εἶναι ὁ κληρὸς τοῦ πλείστου μέρους τῆς κυβερνητικῆς ἀναμίξεως ἐν τοῖς βιομηχανικοῖς ζητήμασιν. Ὑπολείπεται τὸ ἕτερον σύστημα, τοῦ ὁποίου ὁ μηχανισμὸς δεῖται ἰδιαιτέρας μελέτης.

Τὸ κύριον κατ' αὐτὸν ἀποτελεῖ ὁ συνεταιρισμὸς ἀνθρώπων εἰδικῆς περὶ τὰ ναυτικά ἐμπειρίας. Ἐχοντες οὗτοι τὸ κέντρον τῶν ἐργασιῶν των ἐντὸς ναυτικῆς τινος περιφερείας, διασπείρουσι τοὺς ὑπαλλήλους αὐτῶν καθ' ὅλους τοὺς λιμένας, μεθ' ὧν ἐπιθυμοῦσι νὰ συνάψωσι σχέσεις βιομηχανικάς. Τοιουτοτρόπως παρακολουθεῖ ὁ ἀνὰ χεῖρας συνεταιρισμὸς τὴν ὅλην βιωτικὴν, τρόπον τινα, ἐκάστου πλοίου, γνωρίζει τὰς περιστάσεις του ἀπὸ τῆς ναυπηγήσεώς του μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς καὶ ἀναλόγως τῆς καταστάσεως αὐτοῦ τὸ κατατάσσει ἐν τοῖς νηίγνομικοῖς βιβλίοις του. Ἡ κατάταξις αὕτη ἐπιθεωρεῖται κατὰ πᾶν ἔτος καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς πιστοποιητικὰ χρησιμεύουσιν εἰς τὰ μεταξὺ ἐφοπλιστῶν, ναυλωτῶν καὶ ἀσφαλιστῶν συμβόλαια. Τίνος ἔνεκεν ἡ εἰδικὴ αὕτη ἐργασία διὰ περαιτέρω τινὸς ἐπεξεργασίας, καὶ δημοσίας εἰς τὴν δαπάνην συμμετοχῆς, νὰ μὴ χρησιμεύσῃ καὶ ἐπὶ τῆς ἐπικαίρου παρεμποδίσεως τῶν ἀπὸ ἐλαττώματος τοῦ σκάφους κλπ. ἐπικινδύνων πλόων;

Τὸ ζήτημα τῆς ἀνικανότητος πρὸς πλοῦν ἔχει τοιαύτας διαστάσεις, ὅσας ὑποδεικνύουσιν αἱ εἰς ναυάγια τῶν ἀνθρακοφόρων πλοίων τῆς Ἀγγλίας ἐπόμεναι καταστατικάι πληροφορίαι:

1864	844	1866	1150	1868	1014
1865	934	1867	1215	1869	1200

Τῇ ἀληθείᾳ ἐν διαστήματι ἐξαετίας 6357! πλοῖα, ἀφ' ἐνὸς κλάδου τῆς θαλασσίας βιομηχανίας, θυσία εἰς τὴν κοινωνικὴν ἀπρονοησίαν, ἔχουσί τι ἐκπληκτικόν. Ἐκαστος δύναται νὰ συλλάβῃ ἀνάλογον ἰδέαν πρὸς τὰ ἐφ' ὅλης τῆς ναυτικῆς συμβαίνοντα. Τὸ ἀκριβὲς εἶναι, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναγνωρισθῇ πρακτικῶς τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς ναύτας πρὸς διάλυσιν τοῦ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ πλοιάρχου συναλλαγματος ἀπὸ τοιούτων λόγων ἀνικανότητος τοῦ πλοίου, καὶ ὅτι ἔπρεπε νομοθετικῶς νὰ ἀναγραφῇ ἡ εὐθύνη τῶν κυρίων τῶν πλοίων εἰς ἀποζημίωσιν τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἕνεκα τῆς κακῆς καταστάσεως τούτων ἀποβαλόντων τὴν ζωὴν ἐπὶ τοῦ πελάγους ἢ ἄλλως ζημιουμένων ναυτῶν καὶ ἐπιβατῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἀσφάλεια, διατηρουσα τὸ σωτήριον μέρος αὐτῆς ἐν τῇ ναυτικῇ βιομηχανίᾳ, ἤθελεν ἀποβάλλει τὸ καταχρηστικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐξίσου βλαβερὸν καὶ πρὸς τοὺς ἀσφαλιστάς καὶ πρὸς τὰς ἐπὶ τῶν πλοίων κινδυνευούσας ὑπάρξεις.

Ἡ ἐποψις τῶν φορτίων δεῖται ἰδιαιτέρας προσοχῆς, διότι σπουδαία ποσότης ναυαγίων ὀφείλεται εἰς τὴν πέραν παντὸς μέτρου ἐπιβάρυνσιν πλοίων ἀσθενῶν. Πρέπει ἄρα γε νὰ ἐξαρτᾶται ἡ φόρτωσις ἐκ μόνης τῆς κρίσεως τῶν πλοιάρχων, ἢ εἶναι προτιμωτέρα γραμμὴ τις, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, σταθερὰ, ἀνωθεν τῆς ὁποίας ἡ διακριτικὴ αὐτὴ ἐξουσία νὰ σταματᾷ; Ἡ ἰδέα αὕτη ἐγέννησεν ἐν Ἀγγλίᾳ πολλὰς ἀμφισβητήσεις. Ἡ μέση καὶ ἡ μικρὰ τάξις τῆς ναυτικῆς βιομηχανίας κατεξανέστησαν κατὰ τοῦ περιορισμοῦ τῆς φορτωτικῆς δυνάμεως, ὑποστηρίζουσα ὅτι θὰ ἦτο ὁ μόνος τρόπος, ἵνα ἀπορροφηθῶσιν αἱ ἐργασίαι τῶν ὑπὸ τῶν μεγάλων πλοίων. Ἄλλ' εἶναι προφανὴς ἡ ὑπερβολή

τοιαύτης ἀξιώσεως. Ὅταν ἡ πεπολιτισμένη ἀστυνομία τῆς ξηρᾶς ἀπαγορεύῃ τὴν ἐπὶ τοῦ ἵππου μέχρι συντριβῆς αὐτοῦ ὑπερφόρτωσιν, δὲν ὑπάρχουσιν ἄρα γε ἱκανοὶ λόγοι, ὅπως ἐμποδισθῶσιν αἱ ἐκ τοῦ ἀμέτρου φορτίου καταποντήσεις τῶν πλεόντων ἀνθρώπων; Καὶ ἡ ἐσωτερικὴ δὲ τοποθέτησις τοῦ φορτίου δεῖται ἰδιαιτέρας ἐπεξεργασίας. Τοιοῦτοτρόπως ἐπικινδυνωδέστατον εἶναι τὸ φορτίον τὸ κατὰ τὰς διαφόρους κινήσεις τοῦ πλοίου μεταβάλλον θέσιν. Πλεῖστα σιταγωγὰ πλοῖα ὀφείλουσι τὴν καταστροφὴν τῶν εἰς τοιαύτας μετακινήσεις, καθὼς καὶ πλεῖστα ξυλείαν μεταφέροντα κατεποντίσθησαν ἐκ τῶν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος δυσκολιῶν αὐτῆς ἐν καιρῷ τρικυμίας.

Τὰ πληρώματα τῶν πλοίων πολλὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος ἐξασκοῦσιν ἐπιρροήν. Ἡ τοιαύτη ἢ τοιαύτη κατάρτισις αὐτῶν συνδέεται στενῶς πρὸς τὴν ἐκβάσιν τοῦ πλοῦ. Ἐνῶ ἀπαιτεῖται τεχνικὴ ἐκπαίδευσις, ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐλλείπει, τὰ πάντα ἐν τούτοις περιμένονται ἐκ τῆς κοινῆς ἐμπειρίας. Ἐν τῷ μεταξὺ τὰ τρία τέταρτα πολλάκις τοῦ πληρώματος εἶναι ἀνίκανα νὰ ἀντιμετοπίσωσι μετὰ ἐπιστήμης καὶ θάρρους τὸν κίνδυνον, ὅταν προβάλλῃ οὗτος τὴν παγετώδη μορφήν του. Πρέπει δὲ νὰ θεωρηθῶσι τὰ ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου διδόμενα πιστοποιητικὰ μικρᾶς ἐμπιστοσύνης ἄξια, καθὼς καὶ, ἐνώπιον τῆς ζητήσεως τῶν ναυτῶν, ἀμφιβόλου ἐν γένει χρησιμότητος. Καὶ ὁ ἀριθμὸς τοῦ πληρώματος παριστᾷ ἰδιαιτέρας δυσχερείας. Ἐὰν ἡ μηχανικὴ μεσολάβησις εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ πλοίου ὑπηρεσίαν κατέστησεν ὀλιγωτέρους ἐργάτας ἀναγκαίους, ὑπερβολικώτατον εἶναι τὸ παράδειγμα τοῦ ἀπὸ Liverpool εἰς τὴν Ἰνδίαν ἐκπλεύσαντος ἀτμοκινήτου 1500 τόνων ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν ὀκτῶ μόνων ναυτῶν.

Ἡ ἐποψις τῶν δυστυχημάτων συνδέεται ἰδιαιτέρως πρὸς τὴν νέαν τροπὴν τῆς ναυτικῆς βιομηχανίας. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὁ σίδηρος ἐδίωξε τὴν ξυλείαν, ἐκ σπουδαίου κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μέρους τῆς ναυπηγικῆς, παρέσχεν εἰς τὰς ἐν τῷ πελάγει συγκρούσεις κρισι-

μωτάτην ἔννοιαν. Τὸ ὕδωρ εἰσέρχεται μετὰ ταχύτητος τὴν ὁποίαν ἀγνοῦσι τὰ ρήγματα τῶν ξυλίνων πλοίων ὡς ἐκ τῶν ἰνῶν τοῦ ξύλου καὶ τῆς φυσικῆς κατὰ τὴν ὑγρασίαν αὐτῶν ἀντιστάσεως. Κατόπιν ὁ σίδηρος ὑπερετιμήθη εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε οἱ ναυπηγοὶ ἀπετάθησαν εἰς τὰς λεπτοτέρας πλάκας, ἵνα καλύψωσι τὰ τῶν πλοίων πλευρά. Ἐὰν εἰς τὸ ἐλάττωμα τοῦτο προσθέσωμεν καὶ τὸ ὑπερβολικὸν μῆκος τῶν νεωτέρων πλοίων, εὐκόλως ἀποδεικνύεται ἡ ἔκτασις τῶν τῆς συγχρόνου ναυπηγικῆς ἰδιαιτέρων κινδύνων. Ἀρκεῖ ἡ ἀπλουστερά σύγκρουσις, ἵνα παραλύσῃ τόσον εὐθραυστον μηχανισμόν.

Ἡ βιομηχανικὴ αὐτὴ κατάχρησις πρέπει ἄρα γε νὰ τεθῆ ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῆς πολιτείας ἢ νὰ ἐξαρτηθῆ ἀπλῶς ἐκ τῆς αὐτοθεραπευτικῆς τῶν κοινωνιῶν δυνάμεως; Ἡ τελευταία ἰδέα ἀναλύεται εἰς τὸ ἐξῆς θέμα: ὅτι πρέπει νὰ ἀπολεσθῶσι πολλοὶ ἐκ τῆς καταχρήσεως ταύτης, μέχρις οὗ φωτισθῆ ἡ δημοσία γνώμη. Ὅσοι εἶναι ὀπαδοὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς βιομηχανίας, ἐννοοῦσιν ὅτι δὲν δύνανται νὰ φθάσωσι μέχρι τοιοῦτου πορίσματος. Καὶ ὁ διοικητὴς ἐκεῖνος, ὅστις ἐν γνώσει ἀνέχεται τὴν ἀπιστίαν τῶν ναυπηγῶν, ἐξ ἧς κακὴν κακῶς ἀπόλλυνται εἰς τὰ βάθη τοῦ Ὠκεανοῦ τὰ πλάσματα τοῦ Ὑψίστου, ὀλίγον ἀπέχει τοῦ συνενόχου τοσοῦτον φοβεροῦ ἐγκλήματος.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλαι ἀστυνομικαὶ ἐνέργειαι ἐξ ἄπαντος εἶναι ἀναπόφευκτοι. Ὅταν ἡ ταχεία τῶν ἀτμοκινήτων κινήσις ἀπειλῆ, ἐν τῷ βαθεῖ σκότει τῆς ὁμίχλης, τὰ προστυχόντα ἀσθενέστερα σκάφη, ἢ κινήσις αὐτὴ ἠδύνατο ἀπὸ γενικοῦ τινος κανονισμοῦ νὰ μετριάσθῃ, ἐν ᾧ χρόνῳ καὶ ἡ πρακτικὴ ἀνάπτυξις τοῦ νυκτερινοῦ φωτισμοῦ δεῖται περαιτέρω ἔτι τελειοποιήσεως. Ἀλλ' ἐνθυμοῦμαι τὴν ἐν ταῖς Ἑλλ. θαλάσσαις καταπόντισιν Ἑλλ. ἱστιοφόρου πλοίου, ἐν πάσῃ τάξει διατελοῦντος, ὑπὸ Ἀγγλικοῦ ἀτμοκινήτου. Οὐδεμία φωνὴ εὐσπλαγχνίας ἠκούσθη κατὰ τὰς ὑπερτάτας ἐκείνας στιγμὰς. Ἐχρηιάσθη δὲ ἡ τόλμη τῶν δυστυχῶν ναυαγῶν, οἵτινες πνιγόμενοι καὶ μὲ τὸ ἐγχειρίδιον εἰς τὰς χεῖρας ἀνέ-

βησαν ἐπὶ τοῦ ἀτμοκινήτου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τρόμου τῶν στοιχείων. Καὶ ἠνάγκασαν μὲν οὗτοι τὸν πλοίαρχον νὰ στρέψῃ τὴν πλώραν πρὸς τὸν πλησιέστερον Ἑλλ. λιμένα, ἀλλ' οὐδὲν ἤκουσα ἔκτοτε περὶ τῆς τιμωρίας πλοίαρχου, τὸν ὁποῖον τὸ ὑπὸ τὴν διοίκησίν του κεφάλαιον καθίστα, τρόπον τινα, ἀπαραβίαστον.

ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΝ ΑΥΣΤΡΙΑ

ΚΑΙ

Ο ΧΡΥΣΟΣ ΩΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΒΑΣΙΣ.

(Συνέχεια.—Ἰδ. Φύλ. 30ου, Αὐγούστου 1875).

III.

Σπουδαιότατος διὰ τὴν ἐπιτυχῆ διεξαγωγὴν τῆς μεταρρυθμίσεως εἶνε ὁ προσδιορισμὸς τῶν ποσοτικῶν ἀναλογιῶν καὶ τῆς ἀξίας τῶν διαφόρων νέων νομισμάτων καὶ τῶν ὑποδιαίρέσεων τούτων καὶ κερμάτων, ὡς καὶ ἡ ῥύθμισις τῶν ἀξιῶν τῶν τραπεζικῶν γραμματίων καὶ τῶν τοῦ κράτους. Οἱ προσδιορισμοὶ οὗτοι κατὰ μέγα μέρος ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ νομίμου ὀρισμοῦ τῆς ποσότητος, εἰς ἣν αἱ ἀργυραὶ ὑποδιαίρέσεις τοῦ νομίσματος καὶ τὰ κέρματα ἔσονται δεκτὰ κατὰ τὰς πληρωμὰς. Ἐν τῷ νέῳ γερμανικῷ νομισματικῷ νόμῳ (ἀρ. 9) ὁρίσθη ἡ ποσότης αὕτη εἰς 20 Μάρκα, ἢ 10 φιορίνια ἀργυρὰ αὐστριακά. Ἠθέλομεν συστήσει ὅπως παρ' ἡμῖν, ἰδίως κατ' ἀρχάς, ὁ ἀνώτατος ὄρος ὁρίσθῃ εἰς ποσότητα μεγαλητέραν καὶ ἐν Ἀμερικῇ, ὅτε τὸ πρῶτον εἰσῆχθη ὁ χρυσὸς ὡς νομισματικὴ βᾶσις, κατὰ τὸ 1853, ὁ ὄρος οὗτος προσδιορίσθη εἰς 8 δολλάρια, ἐν ἄλλαις δὲ πολιτείαις εἰς ποσὸν ἔτι μείζον. Ἄν λοιπὸν ὁ ἀνώτατος οὗτος ὄρος ἤθελεν ὁρίσθῃ εἰς 20 φιορίνια, συνεπεῖα τούτου ἤθελε χρειασθῆ νὰ κυκλοφορῇ ποσὸν ἀνώτερον κερμάτων. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς εἶπομεν, δυνάμεθα νὰ διατηρήσωμεν ἀναλλοίωτα τὰ ὑπάρχοντα κέρματα καὶ τὰ χάλκινα, ταῦτα δὲ ὑπάρχουσιν ἐν ποσότητι ἀφθόνῳ, ἢ προπαρασκευῆ πρὸς μεταβάτην εἰς τὴν νομισματικὴν βᾶσιν τοῦ χρυσοῦ πρέπει ν' ἀρχίσω

ἐξ ἐκείνου τοῦ εἴδους νομίσματος, τὸ ὁποῖον ἕνεκα τῆς μικρᾶς του ὀνομαστικῆς ἀξίας θέλει χρειασθῆ κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν πλείονα χρόνον καὶ κόπον. Τοιαῦται εἰσὶν αἱ ἀργυραὶ ὑποδιαίρεσεις τοῦ νομίσματος· αὗται ἕνεκα τῆς ἐν τῷ μέλλοντι διαφορᾶς τῆς ὀνομαστικῆς πρὸς τὴν πραγματικὴν αὐτῶν ἀξίαν θέλουσι κυκλοφορεῖ ἐν μόνῃ τῇ ἡμεδαπῇ.

Κατὰ τὸν γερμανικὸν νομισματικὸν νόμον τῶν εἰς πραγματικὴν ἀξίαν κατωτέραν τῆς ὀνομαστικῆς ἐκτυπωτέων ἀργυρῶν νομισμάτων τὸ ποσὸν ὠρίσθη εἰς 10 Μάρκα κατὰ κεφαλὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς αὐτοκρατορίας· τὸ δὲ ποσὸν τῶν χαλκίνων κερμάτων εἰς $2\frac{1}{2}$ Μάρκα κατὰ κεφαλὴν. Τὸ ὅλον ποσὸν λοιπὸν τῶν νομισμάτων τούτων διὰ πληθυσμὸν 41 ἑκατομμυρίων ψυχῶν δύναται ν' ἀναβιβασθῆ εἰς 500 ἑκατομ. Μάρκα. Τὸ ποσὸν τοῦτο μᾶς φαίνεται ὑπέρογκον, καὶ δὲν πιστεύομεν, ὅτι ἐν Γερμανίᾳ θὰ γείνη χρῆσις τῆς νομίμου ἀδείας. Διὰ τὴν Αὐστρίαν ἠθέλομεν ὀρίσει τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς 100 ἑκατομ. φιορινίων, περιλαμβανομένων καὶ τῶν κερμάτων· ἐπομένως ἤθελε χρειασθῆ νὰ ἐκτυπωθῶσιν ἀκόμη 85 ἑκατομ. ἀκέραια καὶ ἡμίσεια φιορίνια κατὰ τὴν νέαν βᾶσιν. Ὅπως αἱ πρὸς τὴν ἐκτύπωσιν ταύτην προπαρασκευαί γείνωσι μετὰ πάσης δυνατῆς οἰκονομίας, ἤθελον εἶσθαι σκόπιμον, νὰ μετατυπωθῶσιν εἰς κλάσματα τῆς νέας νομισματικῆς μονάδος τὰ ὑπάρχοντα ἐν τῷ ταμείῳ τῆς Ἐθν. τραπέζης ἀργυρᾶ αὐστριακὰ νομίσματα, πρὶν ἢ γείνη ἕτερον βῆμα πρὸς ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ τραπέζῃ εὐρίσκονται 70 ἑκατομ. εἰς ἀργυρον, ἤθελεν εἶσθαι δυνατόν ἐκεῖθεν νὰ ληρθῆ ὀλόκληρον σχεδὸν τὸ ἀναγκαιοῦν ποσὸν, χωρὶς νὰ προκύψῃ δυσχέρειά τις κατὰ τὰς συναλλαγὰς, ἂν καὶ ἐρ' ὅσον δὲν ἀρθῆ ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία. Ἡ ἀμνηχανία, ἡ τυχὸν γεννηθησομένη ἐκ τῆς ἐλείψεως ἀργυρῶν νομισμάτων πρὸς τὰς τελωνιακὰς πληρωμὰς ἠδύνατο νὰ ἀρθῆ, ἐπιτρεπομένου προσωρινῶς, αἱ πληρωμαὶ ἐκεῖναι νὰ ἐνεργῶνται διὰ γραμματίων, συγκαταβαλλομένου καὶ ποσοστοῦ τινος ἀντιστοιχοῦντος πρὸς τὴν ὑποτίμησιν τῶν ἐν λόγῳ γραμματίων. Μετὰ τὴν περαιοσιν τῆς ἐκτυπώσεως τῶν ἀναγκαιῶν ἀργυρῶν διαίρεσεων τοῦ νομίσματος ἠδύνατο νὰ γείνη ἀρχὴ ἐκτυπώσεως τῶν χρυσῶν νομισμάτων· καὶ πάλιν ἀρχῆς γενομένης ἐκ τοῦ ὕλικου τοῦ ἐκ χρυσοῦ ἀποθεματικοῦ τῆς τραπέζης.

Πρὶν ἢ ὁμῶς εἰσέλθωμεν λεπτομερέστερον εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο ζήτημα, ἄς εἰπῶμεν βλέμμα ἐπὶ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ γραμματίων, συνάμα προϋποτιθέντες, ὅτι τὰ νομίσματα τῆς μελλούσης χρυσοῦς

νομισματικῆς βᾶσεως συνίσταται κατὰ τὸ ἡμισυ (τῆς ἀξίας) ἐκ τεσσαροφιορινίων, καὶ κατὰ τὸ ἕτερον ἡμισυ ἐξ ὀκτωφιορινίων. Ἀεδοσθῶ λοιπὸν ὅτι ἀποσύρονται 200 ἑκατομ. γραμματίων τῆς ἐπικρατείας· δὲν χρῆζει πλείονος ἐπεξηγήσεως, ὅτι κατὰ πρῶτον λόγον θέλουσιν ἀποσυρθῆ τὰ γραμμάτια τοῦ ἐνὸς ἢ τῶν 5 φιορινίων· μόνον δὲ εἰς συμπλήρωσιν τοῦ τυχόν ἐλείποντος εἰς συμπλήρωσιν, τῶν 200 ἑκατομ. θέλουσιν ἀποσυρθῆ γραμμάτια τῶν 50 φιορ.

Ἡ ἐθνικὴ τράπεζα τῆς Αὐστρίας ἔχει σήμερον (9/24 Ἀπριλίου 1875) εἰς κυκλοφορίαν γραμμάτια ἀξίας 285 ἑκατομ. φιορινίων, καλυπτόμενα ἀπὸ μεταλλικὸν ταμῖευμα 141, 7 ἑκατομ.—χαρτοφυλάκιον πληρωτέον εἰς μέταλλον 9, 3 ἑκατομ.— γραμμάτια τῆς ἐπικρατείας 1, 3 ἑκατομ.—καὶ δάνεια 31, 3 ἑκατομ. Οὐ μόνον λοιπὸν ὑπερβαίνει τὸ μεταλλικὸν αὐτῆς ταμῖευμα τὸ νόμιμον τριτημῆριον, ἀλλὰ δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἕτοιμος εἰς ἐξαργυρῶσιν τῶν γραμματίων τῆς, καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς τύχης τῆς ἐξ ὀγδοήκοντα ἑκατομμυρίων πρὸς τὸ δημόσιον πιστώσεως τῆς Ἐπομένως ἡ σημερινὴ ἐκπτώσις τῆς συναλλακτικῆς ἀξίας τῶν γραμματίων ἀποδοτέα ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ γραμμάτια τῆς ἐπικρατείας. Ἡ κυκλοφορία τῶν διαφορῶν ἀξιῶν γραμματίων, ἀποσυρομένων τῶν 200 ἑκατομ. γραμ. τοῦ δημοσίου, ἤθελεν ἔχει ὡς ἐξῆς :

Γραμμάτια	10	φιορινίων τῆς τραπέζης	116,5	ἑκατομ.
»	50	» τῆς ἐπικρατείας	120,	
»	100	» » τραπέζης	892,4	
»	1000	» »	884,6	
			<hr/>	
			ἑκατομμύρια	2013,5

Ἄν δεχθῶμεν, ὡς ἀνωτέρω, τὴν ἀνάγκην κυκλοφορίας συναλλακτικῶν μέσων εἰς 658 ἑκατομμύρια φιορινίων, ἤθελε χρειασθῆ ἀκόμη μεταλλικὸν 244, 5 ἑκατομ. φιορινίων, ὅπως προστιθέμενον εἰς τὰ ἐν κυκλοφορίᾳ, ὡς ἐρρέθη, γραμμάτια, συμπλήρωσῃ τὸ ποσὸν τοῦτο. Εἰς τοῦτο δὲ προσθετέον τὸ μεταλλικὸν ταμῖευμα τῆς ἔθν. τραπέζης, τὸ ἀναγκαιοῦν εἰς κάλυψιν τῶν κυκλοφοροῦντων γραμματίων αὐτῆς. Ἄς ὀρίσωμεν τοῦτο διὰ στρογγύλου ἀριθμοῦ εἰς 150 ἑκατομ. φιορίνια· τὸ κανονικῶς ἀναγκαιοῦν ποσὸν νομίσματος ἔσται λοιπὸν 394, 5 ἑκατομ. ἐξ ὧν περίπου 15 ἑκατομ. ὑπάρχοντα ἤδη κέρματα, 85 ἑκατομ. εἰς ἀργυρᾶς ὑποδιαίρεσεις τῆς νομισματικῆς μονάδος, καὶ 294, 5 ἑκατομ. εἰς χρυσόν. Παρατηρητέον

ἀκόμη, ὅτι ἐν περιπτώσει εἰσαγωγῆς τοῦ χρυσοῦ ὡς νομισματικῆς βάσεως, περίπου 80 ἑκατομ. φιορινίων ἤθελον ἐκτυπωθῆ εἰς νομίσματα 8 φιορινίων, τὰ ὅποια ἤθελον εἰσέλθει εἰς ἀνταγωνισμόν πρὸς τὰ 116 ἑκατομ. γραμματίων τῶν 10 φιορινίων. Ἐπειδὴ ἡ ἔθν. τράπεζα δὲν θέλει τολμήσει νὰ ἐκτεθῆ εἰς τὸν ἀνταγωνισμόν τοῦτον (καίτοι τὸ κοινὸν εἶνε πολὺ ἐξοικειωμένον πρὸς τὰ γραμμάτια τῶν 10 φιορινίων) θέλει κίνει αὕτη βεβαίως σκόπιμον ν' ἀποσύρῃ τὰ γραμμάτια ταῦτα τῶν 10 φιορινίων καὶ τὰ ἀντικαταστήσῃ διὰ γραμματίων 20 φιορινίων. Τότε τὰ συναλλακτικὰ μέσα ἤθελον ρυθμισθῆ κατ' ἀναλογίας λίαν καταλλήλους. Ἦθελον τοῦτέστιν ὑπάρχει ἐκτὸς τῶν κερμάτων ἀργυρᾶ νομίσματα $\frac{1}{2}$ καὶ ἑνὸς φιορινίου, χρυσᾶ νομίσματα $\frac{1}{4}$ καὶ 8 φιορινίων, τραπεζικὰ γραμμάτια 20 φιορινίων, γραμμάτια τῆς ἐπικρατείας 50 φιορινίων, καὶ πάλιν γραμμάτια τῆς τραπεζῆς 100 καὶ 1000 φιορινίων.

Ἐπειδὴ μετὰ θετικότητος δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὀρισθῆ, ὁποίας ὑποδοχῆς παρὰ τῷ κοινῷ θέλουσι τύχει τὰ νέα χρυσᾶ νομίσματα, καὶ ὅπως ὑπάρχῃ πρόβλεψις τοιούτων διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, ἤθελον εἶσθαι φρόνιμον νὰ σχηματισθῆ ἀκόμη κεφάλαιον ἀποθεματικὸν εἰς χρυσᾶ νομίσματα 40 ἕως 50 ἑκατομ. φιορ. Βεβαίως αἱ δαπάναι πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν συναλλακτικῶν ἀξιών ἤθελον αὐξήσῃ κατ' ἴσον ποσόν· ἀλλὰ τοῦτο μόνον ἐφ' ἄπαξ, καὶ ἄλλως τε μόνον κατὰ τὸ φαινόμενον, διότι οἱ τόκοι τοῦ κεφαλαίου τούτου δὲν ἤθελον ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν ζήμιαν τῆς κατασυναλλαγῆς, ἥτις ἐτησίως ἤθελε καταβάλλεσθαι διὰ προμήθειαν χρυσοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πληρωμῶν, καθ' ἣν περιπτώσειν ἤθελε κατὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς συναλλακτικῆς ἀξίας (ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας), διατηρηθῆ ὁ ἀργυρος ὡς νομισματικὴ βάσις. Ὅθεν εὐκαταῖον, ὅπως τοῦλάχιστον τὸ ἥμισυ τοῦ δημοσίου χρέους πρὸς τὴν ἔθνικὴν τράπεζαν, ἐξ 80 ἑκατομ. φιορινίων, πληρωθῆ ταύτη εἰς χρυσόν, δι' οὗ ἤθελον ἐνισχύσει αὕτη τὸ μεταλλικὸν τῆς ταμίευμα δι' ἀπρόοπτους κινδύνους.

Τὸ ζήτημα τοῦτο κυρίως ἐξήρτηται ἐκ τῆς τροπῆς, ἣν ἐν τῷ μέλ. λαντι θέλει λάβει ἡ τραπεζικὴ πολιτικὴ τῆς Αὐστρο-Οὐγγαρίας. Ἐν ἐπιμείνῃ ἡ Οὐγγαρία εἰς τὸ διατηρῆσαι ἰδίαν τράπεζαν ἐκδίδουσαν γραμμάτια, ὀλόκληρον τὸ χρέος τῶν 80 ἑκατομ. ὡς εἰκὸς ἀνάγκη νὰ πληρωθῆ πρὸς τὴν Αὐστριακὴν ἔθν. Τράπεζαν· ἂν ὅμως ἐν Οὐγγαρία ἐπικρατήσῃ ἡ συμπερωτέρα γνώμη, καθ' ἣν τὰ οἰκονομικὰ καὶ πολιτικὰ αὐτῆς συμφέροντα προστατεύονται ἀσφαλέστερον, ἂν

διατηρηθῆ τὸ σημερινὸν σύστημα περὶ τὴν ἐκδοσιν τῶν γραμματίων τούτων, τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ δημοσίου χρέους πρὸς τὴν τράπεζαν, ἥτοι περὶ τὰ 40 ἑκατομ. φιορινίων, ἠδύνατο νὰ ἐκτοκισθῆ καὶ βαθμηδὸν ἐξοφληθῆ χρεολυτικῶς διὰ τοῦ ἐν τῷ μέλλοντι καταστατικῷ προσδιοριστέου ποσοστοῦ συμμετοχῆς τοῦ κράτους εἰς τὰ καθαρὰ κέρδη. Ἀληθῶς τὸ μέχρι τοῦδε καθαρὸν κέρδος τῆς Αὐστριακῆς τραπεζῆς, οὐδέποτε ὑπερβᾶν τὸ 10% καὶ ἐπὶ μακρὰ ἔτη μόλις φθάσαν κατὰ μέσον ὄρον 7%, μόλις ἤθελε δικαιολογήσει θυσίαν τοιαύτην· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐξ ἀναλογίας τῶν λοιπῶν μεγάλων τραπεζῶν πρέπει νὰ δεχθῶμεν, ὅτι τὸ καθαρὸν κέρδος τῆς Αὐστριακῆς τραπεζῆς θέλει βαθμηδὸν αὐξήσῃ κατὰ τὰς αὐτὰς ἀναλογίας, καθ' ἃς ἐν τῇ τελευταίᾳ δεκαετίᾳ ἠύξησαν τὰ βιομηχανικὰ καταστήματα, ἡ παραγωγὴ καὶ τὸ ἐμπόριον, ἴσως δύναται ἐν τῷ νέῳ καταστατικῷ ὄρος τοιούτος νὰ κριθῆ ὡς συμβιβαζόμενος πρὸς τὸ δίκαιον.

IV.

Κατὰ τοὺς προταχθέντας ὑπολογισμοὺς ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν μόνη τοῦ ἀργύρου ἡ ὑπερτίμησις, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ περίστασις, ὅτι ἀπὸ διετίας, ἀρξαμένης τῆς ἐκπτώσεως τῆς τιμῆς τοῦ ἀργύρου, ἡ ὑπερτίμησις αὕτη ἠλαττώθη οὐσιωδῶς, ἡ δὲ τοῦ χρυσοῦ ἔμεινε στάσιμος εἰς τὸν μέσον ὄρον τῆς κατὰ τὸ 1872 τιμῆς αὐτοῦ. Σήμερον ἡ τοῦ ἀργύρου ὑπερτίμησις ἀνέρχεται εἰς 1 $\frac{3}{4}$ % καὶ τῆς χρυσοῦ εἰς 9%. Τοῦτων οὕτως ἐχόντων, διὰ τῆς ἄρσεως τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας ἐπὶ νομισματικῇ βάσει ἀργυρᾶ ἤθελε μὲν ἐπιτευχθῆ τὸ πλεονέκτημα τοῦ νὰ παύσωσιν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ οἱ περὶ τὴν τιμὴν τῶν συναλλακτικῶν μέσων κυματισμοί, καὶ νὰ ἐκπέσωσι καὶ στερεοποιηθῶσιν αἱ τιμαὶ καὶ τὰ ἡμερομίσθια, ἐφ' ὅσον ἡ στάσις τῶν συναλλακτικῶν μέσων ἐπιδρᾷ ἐπ' αὐτῆς. Ἀλλ' ἀπέναντι τῆς ἀλλοδαπῆς, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποδεχθείσης ὡς νομισματικὴν βᾶσιν τὸν χρυσόν, τὰ μειονεκτήματα τοῦ κυματισμοῦ περὶ τὴν ὑπερτίμησιν τοῦ χρυσοῦ ἤθελον ἐξακολουθεῖ. Καὶ ἂν πᾶσαι αἱ διαφοραὶ περὶ τῆς φύσεως τῶν ὑποχρεώσεων τὰς Αὐστρίας, ἀναφορικῶς ὡς πρὸς τὸ ζήτημα ἐπὶ τίνι νομισματικῇ βάσει εἰσὶ πληρωτέοι οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὀφειλόμενοι τόκοι, ἤθελον λυθῆ ὑπὲρ τῆς ἀργυρᾶς βάσεως, ἀναπορεύτως ὅμως ἔνεκα τούτου ἡ πίστις τῆς Αὐστρο-Οὐγγαρίας ἤθελε πᾶθει βλάβην· διότι ἡ πείρα διδάσκει, ὅτι οἱ πιστωταὶ εἰσὶ λίαν εὐπρόσβλητοι, ὅτι ἀγαπῶσι τὴν ἀνεσιν καὶ ἀπεχθάνονται καὶ μικρὰς

ἔστω ζημίας. Πρὸς τούτοις τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Αὐστρίας ἤθελεν ἐξακολουθεῖ πάσχον, ἕνεκα τῆς ἐπιζημίου αὐτῇ στάσεως τῆς κατασυναλλαγῆς ἐπὶ τῶν εἰς χρυσὸν πληρωτέων συναλλαγμάτων, τὰ αὐτὰ μειονεκτήματα, ἅτινα ἀδικίως ὑφίσταται, ἕνεκα τῶν κυματισμῶν τῆς τρεχούτης τιμῆς τοῦ ἀργύρου σχετικῶς πρὸς τὰ τραπεζικὰ καὶ τῆς ἐπικρατείας γραμματίων. Ἐνὶ λόγῳ, ἡ ἄρσις τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας ἐπὶ ἀργυρᾷ νομισματικῇ βάσει δὲν ἤθελε παράσχει πλήρη τὸν ἐπιδιωκόμενον καρπὸν. Εἴμεθα τοσοῦτον πεπεισμένοι περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς γνώμης ἡμῶν, ὥστε μικρὰν δίδομεν ἀξίαν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν συναλλακτικῶν ἀξιών (ἄρσις δηλ. τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας) ἐπὶ ἀργυρᾷ νομισματικῇ βάσει καὶ τοῦτο διότι ἐκ τῆς κινήσεως τῆς ὑπερτιμήσεως τοῦ ἀργύρου κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη, τῆς εἰρήνης ἀσφαλούς παρισταμένης ἐπὶ μακρὸν χρόνον (ἐναντίον τῶν ἐν τισὶν ἡμέραισι περιοδικῶν ἀπειλῶν ἐμπνεομένων ἐκ κερδοσκοπῶν τῶν χρηματιστηρίων), καὶ τῆς ἐν γένει βιομηχανίας δυνάταί τις ἀνακυπτούσης ἐκ τῶν τραυμάτων τῆς κρίσεως, νὰ προεικάζῃ, ὅτι συνεπείᾳ τῆς ἀυξήσεως τῶν συναλλαγῶν ἐντός τινων ἔτων ἡ ὑπερτίμησις τοῦ ἀργύρου θέλει ἐκλείψει ὀριστικῶς· τοῦναντίον δὲ ἡ ὑπερτίμησις τοῦ χρυσοῦ θέλει μείνει στάσιμος ἢ καὶ ἀκόμη ὑψωθῆ. Ὅπως λοιπὸν φθάσωμεν εἰς ἐντελῶς κανονικὰς σχέσεις συναλλαγῆς ἐν τε τῷ ἐσωτερικῷ καὶ πρὸς τὸ ἐξωτερικόν, ὁ ὅρος τῆς ἀποδοχῆς τῆς χρυσοῦς νομισματικῆς βάσεως κατὰ τὴν ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας εἶναι ἀναπόφευκτος. Τὰ πρὸς τοῦτο μέσα καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἤθελε πορισθῆ τὸ κράτος ἐκ τῶν μέσων, τῶν παρεχομένων ἐξ αὐτῶν τῶν οἰκονομιῶν, τὰς ὁποίας τὸ μέτρον θέλει συνεπαγάγει, καὶ χωρὶς νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν ἀκόμη τὰ ὑπὲρ πασῶν τῶν ἰδιωτικῶν συναλλαγῶν προκύψοντα πλεονεκτήματα.

Παραδεχόμεθα λοιπὸν, ὅτι ἡ ἄρσις τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ, ἐπὶ μὲν τῇ παραδοχῇ νομισματικῆς βάσεως ἀργυρᾶς, διὰ δανείου 200 ἑκατομ. φιορ. ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ· ἐπὶ δὲ τῇ παραδοχῇ τῆς χρυσοῦς βάσεως, διὰ δανείου 240 ἑκατομ. φιορ. Προθύμως συνομολογοῦμεν, ὅτι τοιαῦτα ἐκτιμήσεις ἔχουσιν ἀείποτε τι τὸ ἀβέβαιον· ἀλλὰ θέτομεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἄρσεως τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, καὶ ἀφοῦ ἐνεργηθῶσιν ἅπαντα τὰ προπαρασκευαστικὰ μέτρα, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπισπευσθῆ ὑπερμέτρως· τοῦναντίον δυνάμεθα, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, ν' ἀφήσωμεν ὑπάρχουσιν ἐπὶ τινὰ ἀκόμη χρόνον τὴν ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν, ἀφοῦ τῇ συνδρομῇ τῆς τραπεζικῆς ἀποσύρωμεν γραμματίων τῆς ἐπικρατείας εἰς ποσὸν ἐ-

παρκῆς, ὅπως φθάσωσι τὰ χάρτινα συναλλακτικὰ μέσα εἰς τὸ ἄρτιον τῆς ὀνομαστικῆς τῶν ἀξιών. Οὕτω θέλει βαθμηδὸν ἐξοικειωθῆ τὸ κοινὸν πρὸς τὴν νέαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, καὶ δὲν θέλει γεννηθῆ συνώθησις πρὸς τὸ ταμεῖον τῆς τραπεζικῆς, καθ' ὃν χρόνον ἐπαλαβῆται αὕτη τὴν ἐξαργύρωσιν τῶν γραμματίων τῆς. Ἐπειδὴ μέρος τῶν προπαρασκευῶν, ἦτοι ἡ ἐκτύπωσις τῶν νομισμάτων, δύναται ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τοῦ μεταλλικοῦ τῆς τραπεζικῆς, ἡ κυβέρνησις ἤθελε μείνει κυρία νὰ ἐκλέξῃ πρὸς σύναψιν τῶν δανείων τὴν κατάλληλον ἐποχὴν. Ἀφοῦ δὲ δλόκληρον τὸ νόμισμα τῆς τραπεζικῆς μεταβλήθῃ εἰς νομίσματα τοῦ νέου συστήματος, τὰ περιπλέον ἀναγκαιούντα τοιαῦτα ἐξ 110 μέχρι 150 ἑκατομ. φιορ. ἤθελον ἐκτυπωθῆ ἐν βραχείᾳ χρονικῇ διαστήματι· δλόκληρος δ' ἐν γένει ἡ ἐργασία, χάρις εἰς τὴν εἰσέτι διατήρησιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, θέλει περαιωθῆ ὁ μαλῶς καὶ ὀλιγοδαπανώτερον ἢ ἐν Γερμανίᾳ, εἰς τρόπον ὡσεὶ ἡ παρ' ἡμῖν ἐκπτώσις τῶν συναλλακτικῶν μέσων θέλει παράσχει ἐν τοῦλάχιστον ἀγαθόν. Ὁλόκληρος ἡ ἐργασία τῆς ἐξαργυρώσεως τῶν γραμματίων τῆς ἐπικρατείας καὶ τῆς ἄρσεως τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας ἔπρεπε ν' ἀνατεθῆ εἰς τὴν ἐθν. τράπεζαν, ἥτις ἐν γένει συγχρόνως ἠδύνατο νὰ ἐπιφορτισθῆ τὴν ταμιακὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐπικρατείας· ἀφοῦ π. χ. μετατυπωθῆ τὸ μεταλλικὸν ταμῖευμα τῆς τραπεζικῆς, ἃς ἀρχίσῃ τὸ κράτος τὴν ἐκτύπωσιν τῶν ἐπὶ πλέον ἀναγκαιούτων νέων χρυσοῦν νομισμάτων, τὰ πρὸς τὴν ὁποίαν ἀναγκαιούντα μέσα θέλουσι προμηθευθῆ διὰ δανείου· τὸ ποσὸν τοῦτο ἃς παραδοθῆ κατὰ πρῶτον εἰς τὴν τράπεζαν· αὕτη, ἀκριβῶς παρακαλοῦθουσα τὴν στάσιν τῶν νομισματικῶν ἀγορῶν, καὶ λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὸ ποσὸν τῆς ἀνάγκης συναλλακτικῶν μέσων διὰ τὸ ἐσωτερικόν, καὶ τοὺς κυματισμοὺς τῆς ὑπερτιμήσεως τῆς τρεχούσης ἀξίας τοῦ μεταλλικοῦ, ἤθελεν ἀρχίσει ἐξαργυρόνουσα τὰ πρὸς καταστροφὴν προωρισμένα γραμματίων τῆς ἐπικρατείας. Ἄλλ' ἡ τράπεζα καλυπτομένη ἐν ἀρχῇ διὰ τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, δὲν ἤθελεν ἀρχίσει ἀμέσως ἐξαργύρωσιν διὰ μεταλλικοῦ· ἀλλ' ἐν ἀρχῇ θὰ ἀντήλλασσε τὰ γραμματίων τοῦ κράτους δι' ὁμοίων τῆς τραπεζικῆς, ἐξίρεισιν ποιοῦσα μόνον, ὁσάκις ἤθελε βεβαιωθῆ ὅτι πρόκειται περὶ πράγματι ὑφισταμένης ἀνάγκης καὶ οὐχὶ περὶ κερδοσκοπίας ἐπὶ τοῦ μεταλλικοῦ. Ἡ λίαν συνετὴ τακτικὴ δι' ἧς ἡ τράπεζα τῆς Γαλλίας, ὑπὸ περιστάσεις πολὺ χεῖρονας τῶν αὐστριακῶν, ἔχουσα διπλάσιαν σχεδὸν κυκλοφορίαν γραμματίων καὶ δεκαπλάσιον ποσὸν δανείων πρὸς τὸ κράτος, κα-

τώρθωσε νά φέρη τὰ γραμμάτια της εἰς τὸ ἄρτιον, δύναται νά χρησιμεύσῃ κατὰ τοῦτο ὡς ὑπογραμμός.

Ἐξεταστέον ἀκόμη, ἂν κατὰ τὴν εἰσακτέαν νομισματικὴν βᾶσιν τοῦ χρυσοῦ θέλει διατηρηθῆ τὸ σημερινὸν σύστημα ἐκτύπωσης καὶ ἡ αὐτὴ ἀναλογία ἐσωτερικῆς ἀξίας.

Ἐὰν, κατὰ τὴν ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας ἐν Γαλλίᾳ, διατηρηθῆ ἡ διπλῆ νομισματικὴ βᾶσις ἐν ταῖς ἐπικρατείαις τῆς λατινικῆς νομισματικῆς συμβάσεως, οὐδὲν τὸ ἄτοπον νά διατηρηθῆ ἡ σημερινὴ ἐσωτερικὴ ἀξία κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν τῶν νομισμάτων τῶν 4 καὶ 8 φιορινίων· διότι ἕνεκα τῆς ἐκπτώσεως τῆς ἀγοραίας τιμῆς τοῦ ἀργύρου ὁ χρυσὸς ἤθελεν ἐκρεῦσαι ἐκ Γαλλίας, καὶ τὸ συνάλλαγμα ἤθελεν ἀποθῆ εὐνοϊκώτερον διὰ τὴν Αὐστρίαν. Ἀλλὰ δυνάμεθα μετὰ θετικότητος νά προΐδωμεν, ὅτι ἡ φορὰ τῶν πραγμάτων ἐστὶ ἰσχυροτέρα τῆς ὑπὲρ τῶν ἀργυρῶν ταλλήρων προκαταλήψεως τῶν Γάλλων καὶ ὅτι, ἢ ἡ λατινικὴ νομισματικὴ σύμβασις θά διαλυθῆ, ἢ ἡ Γαλλία θ' ἀναγκασθῆ νά ἐγκαταλείψῃ τὴν ἀργυρᾶν νομισματικὴν βᾶσιν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει κίνδυνος θέλει ἀπειλήσῃ τὰ αὐστριακὰ χρυσὰ νομίσματα ἐκ μέρους τῆς Γερμανίας, διότι τὰ αὐστριακὰ νομίσματα τῶν 8 φιορινίων περιέχουσι κατὰ 10 καραντάνια ἄνωτέραν εἰς χρυσὸν ἀξίαν ἐσωτερικὴν παρὰ τὰ ἀντίστοιχα γερμανικὰ νομίσματα. Τὸ Γερμανικὸν «διπλοῦν στέμμα» (Doppelkrone) ἐξ εἰκοσι μάρκων, περιέχει ἐσωτερικὴν ἀξίαν εἰς χρυσὸν κατὰ 31 λεπτά (Centimes) μικροτέραν τῶν 25 φράγκων εἰς χρυσόν. Ἡ Αὐστρία λοιπὸν ἐξ ἐνός ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δὲν θά δύναται νά προσδοκᾷ προσροῆν ἐκ τῶν χωρῶν τῆς λατινικῆς νομισματικῆς συμβάσεως, ἐξ ἑτέρου δὲ θά ἔχη νά φοβῆται, ὅτι τὰ χρυσὰ της νομίσματα ἐπὶ τῇ παραμικρᾷ παραλλαγῇ τοῦ συναλλάγματος ἤθελον ἐξαχθῆ πρὸς ζημίαν αὐτῆς εἰς Γερμανίαν ὑπὸ κερδοσκοπῶν. Ἐπειδὴ πρὸς τούτοις ἐτησίως ἡ Αὐστρία ἔχει νά ἐνεργῆ μεγάλας πληρωμὰς πρὸς τὴν Γερμανίαν, καὶ ὁ ἕτερος μέγας κάτοχος Αὐστριακῶν χρεογράφων, ἡ Ὀλλανδία, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς Γερμανικῆς ἀγορᾶς καὶ νομισματικῆς πολιτικῆς ἐντὸς διετίας θέλει μεταβῆ εἰς τὴν χρυσοῦν νομισματικὴν βᾶσιν, θεωροῦμεν συμφερώτερον τῇ Αὐστρίᾳ τὸ νά παραιτήσῃ τὴν πρὸς τὸ λατινικὸν νομισματικὸν σύστημα προσέγγισιν, καὶ νά ἐκτύπῃ τὰ χρυσὰ της νομίσματα τῶν 4 καὶ 8 φιορινίων κατ' ἀναλογίαν τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας τῶν γερμανικῶν χρυσοῦν. Οὕτω τὸ αὐστριακὸν νομισματικὸν σύστημα ἤθελε κατασταθῆ ἀλληλεθνὲς ἐν ταῖς πρὸς τὴν Γερμανίαν συναλλαγαῖς ἀφωμοιωμένον.

Διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἐπὶ μετρητοῖς συναλλαγῆς καὶ τῆς παραδοχῆς τῆς χρυσοῦς νομισματικῆς βᾶσεως θέλουσι ἀληθῶς πάθει ζημίαν τινὰ ἐκεῖνοι οἱ παραγωγεῖς, οἱ ὅποιοι ἐκ τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας καὶ τῆς ἐκπτώσεως τῆς τρεχούσης τιμῆς τῶν συναλλακτικῶν μέσων ἐπέτυχον κέρδος τι ἀθέμιτον, σπεύδοντες νά προσαρμώσωσι τὰς τιμὰς αὐτῶν πρὸς τὰς τῆς παγκοσμίου ἀγορᾶς, ἐνῶ αἱ τοῦ μικροῦ ἐμπορίου τιμαὶ καὶ τὰ ἡμερομίσθια βραδέως παρηκολούθουν. Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τῆς σκέψεως, ὅτι ἡ ζημία αὕτη, κυρίως εἰπεῖν, ἀφαιρεῖ κέρδος ἀθέμιτον, μόνον ἅπαξ αὕτη θέλει ἐπέλθῃ, ἐνῶ ἐξ ἀντιθέτου ἅπαξ διὰ παντὸς αἴρονται αἱ ζημίαι, αἱ προκύπτουσαι διὰ τὴν παραγωγὴν ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῆς ὑποτιμήσεως τῶν συναλλακτικῶν μέσων. Διότι εἰς πᾶσαν ὑψωσιν τῆς ὑπερτιμήσεως τοῦ νομίσματος ἀνταποκρίνεται ὠρισμένη πτώσις αὐτῆς. Ἀνεξαρτήτως τῶν μικρῶν καθημερινῶν παραλλαγῶν ἀπὸ τοῦ 1849 μέχρι σήμερον διακρίνονται ἑννέα τοιαῦται ταλαντεύσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ παραγωγή ἕνεκα τῆς πτώσεως τῆς τρεχούσης τιμῆς τοῦ ἀργύρου, τῶν ἡμερομισθίων διατηρουμένων ὑψηλά, ἐζημιούντο, ὅσα προηγουμένως ἐξ ἀντιθέτου λόγου εἶχον κερδίσει. Συνεπεία τῆς ἄρσεως τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας αἱ τιμαὶ τοῦ μικροῦ ἐμπορίου ἐπὶ τινὰ χρόνον, καὶ μέχρις οὗ ὁ συναγωνισμὸς συνεπαγάγῃ τὴν ἐξίσωσιν, θέλουσιν ἐκπέσει ἔτι μᾶλλον ἢ αἱ τιμαὶ τοῦ μεγάλου ἐμπορίου, διότι ὀλιγώτερον ἐπηρεάζονται ἐκεῖνοι ἀμέσως ἐκ τῶν τιμῶν τῶν παγκοσμίων ἀγορῶν· καὶ τὰ ἡμερομίσθια θέλουσι ἐκπέσει ἐκ τῶν ἄνωτέρω ἐκτεθέντων λόγων κατωτέρω τοῦ ποσοῦ τῆς ὑπερτιμήσεως τῶν μεταλλικῶν συναλλακτικῶν μέσων· ἐκ τούτου ὅμως οἱ ἐργάται δὲν βλάπτονται ἐν τῇ παραγωγικῇ αὐτῶν ἰκανότητι· διὰ τῆς εὐθυνίας δὲ τῶν ἡμερομισθίων καὶ τῆς σταθερότητος τῆς τρεχούσης τιμῆς τῶν συναλλακτικῶν μέσων ἡ παραγωγή θά εὐρεθῆ εἰς εὐχερεστέραν θέσιν νά συναγωνισθῆ πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν. Οὕτως ἡ βιομηχανικὴ δραστηριότης καθ' ὅλου θέλει λάβῃ ἐν Αὐστρίᾳ νέαν ὄθησιν καὶ ἀνάπτυξιν. Τῇ συνδρομῇ τῆς χρυσοῦς νομισματικῆς βᾶσεως ἐν γένει τόσον ἡ διεθνὴς πίστις, ὡς καὶ αἱ συναλλαγαὶ τῆς Αὐστρο-Ὀγγαρίας μετὰ τῶν ἰδίων ἐμπορικῶν χωρῶν θέλουσι λάβῃ νέαν τροφήν. Τὸ δὲ δημόσιον ταμεῖον θέλει ὠφελῆθῃ, διότι βασίμως δυνάμεθα νά πιστεύωμεν, ὅτι τὰ μέχρι τοῦδε κονδύλια τῶν ἐσόδων δὲν θέλουσιν ἐλαττωθῆναι κατὰ τὸ ποσοστὸν τῆς ὑπερτιμήσεως τῆς τρεχούσης ἀξίας τῶν νομισμάτων. Ἀκριβῶς ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης προκύπτει τὸ οἰκονομικῶς ἐκτελεσθὲν τοῦ μέτρου,

διότι ἂν αἱ δαπάναι εἰς προμήθειαν ἀργύρου, ἐπὶ πληρωμαῖς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, ἤθελον καλύψει τοὺς τόκους δανείου, προωρισμένου εἰς ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας ἐπὶ βάσει, ἀργυρᾶ τοῦτ' αὐτὸ ἤθελε συμβῆ καὶ ἂν ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία ἀρθῆ ἐπὶ νομισματικῇ βάσει χρυσοῦ. Ἡ ἐπικράτεια ἤθελεν εἰσπράττει τοὺς φόρους καὶ λοιπὰ εἰσοδήματα εἰς χρυσόν, οὕτω δὲ ἤθελεν ἀπαλλαγῆ τῶν μεγάλων δαπανῶν τῆς προμηθείας χρυσοῦ διὰ τὰς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πληρωμαῖς. Συνάμα δὲ ἤθελε λύσῃ ζήτημα ἐπιδημιολογικῶς ζωτικῶς εἰς τὴν πίστιν τῆς Αὐστρο-Οὐγγαρίας· δηλ. ἂν οἱ τόκοι τῶν χρεογράφων τοῦ κράτους καὶ τῆς βιομηχανίας μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς χρυσοῦς νομισματικῆς βάσεως καὶ τὴν ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας θὰ πληρώνονται ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ὀλλανδίᾳ εἰς ἀργυρον ἢ εἰς χρυσόν. Παραδεχόμεθα ἀδιστακτικῶς, ὅτι ἡ Αὐστρία, ὅπου τὸ γράμμα τῶν συμβάσεων δὲν ὀρίζει ἀναμφιβόλως τὴν πληρωμὴν εἰς χρυσόν, ὑποχρεοῦται εἰς πληρωμὴν δι' ἀργύρου. Ἀλλ' ἄλλο εἶναι τὸ ζήτημα τοῦ νομίμου, καὶ ἄλλο τὸ τοῦ ὀφελίμου. Ἡ Αὐστρο-Οὐγγρική μοναρχία, ὁ σκαπανεὺς τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς, ἐπὶ πολλὰς ἔτι γενεὰς θὰ χρειασθῆ εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ἐκπολιτιστικῆς αὐτῆς ἐντολῆς κεφάλαια τῆς δύσεως· λέγομεν λοιπὸν, ὅτι θέλει στηρίζει τὴν πίστιν αὐτῆς ἐπὶ βάσεως ἀσφαλούς, παρέχουσα ἑαυτὴν ὅσον ἔνεστι εὐκὸλον ἀπέναντι τῶν ἀλλοδαπῶν ἀγορῶν τῶν κεφαλαίων, καὶ ἂν ἡ συμπεριφορὰ αὐτῆ ἤθελε προκαλέσει προσωρινὰς θυσίας.

Ἐπειδὴ εἰς προπαρασκευὴν τῆς μεταρρυθμίσεως, οἷαν ἱχνογραφῆσαμεν, θέλουσι χρειασθῆ ἔτη τινα, καλὸν νὰ γείνη γρήγορα ἀρχὴ ἐκτυπώσεων, καὶ πρὸς τοῦτο ἐπιζητηθῆ ἡ κύρωσις τῶν ἀναγκαίων νόμων· διότι διὰ χρονοτριβῶν κατὰ τὴν σημερινὴν λίαν κατάλληλον στιγμὴν οὐδὲν θὰ κερδίσωμεν, ἀλλὰ πολλὰ δυνάμεθα νὰ ἀπολέσωμεν.

(Ἐκ τῆς Allgemeine Augsburger Zeitung).

Μετάφρασις ΣΤ. ΣΤΡΑΙΤ.

ΧΡΩΜΑΤΙΣΤΑ ΕΚ ΒΑΜΒΑΚΟΣ ΥΦΑΣΜΑΤΑ (ΤΣΗΤΙΑ).

Αἱ χῶραι ἐκεῖναι, αἵτινες αὐτοφυῆ ἔσχον τὸν βάμβακα, πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς αἱ πρῶται καλλιεργήσασαι τὴν

ἐξ αὐτοῦ ἐνδυμασίαν. Ὅταν οἱ Εὐρωπαῖοι ἐπεσκέφθησαν κατὰ πρῶτον τὸ Μεξικόν, εὗρον ἐν αὐτῷ συνήθη τὴν ἀπὸ βάμβακος ὑφαντικὴν. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ἐν τῷ μεγάλῳ κόσμῳ τῆς ἀρχαιότητος ἡ Ἰνδία πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ κλασσικὴ πατρίς τῆς βαμβακουργίας. Γνωρίζομεν ἤδη ἐκ τοῦ Ἡροδότου, ὅτι «τὰ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἰρία καλλονῆ τε προσφέροντα καὶ ἀρετῆ τῶν ἀπὸ τῶν ὀίων καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέονται». Καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τρεῖς χιλιάδας ἔτων ἀριθμεῖ ἡ βαμβακουργία, χωρὶς νὰ κρύψωμεν τὴν ἀπορίαν ἡμῶν, ὅτι εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ ἀρχαιοπρεπεστάτου Σινικοῦ ἔθνους μόλις πρὸ ὀλίγων αἰῶνων ἀναφαίνεται ἡ οὐσιωδῶς Ἀσιατικὴ αὐτῆ τέχνη.

Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ποικιλομόρφου χρωματιστικῆς ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνδυμασίας κέκτηται ἐγγύτερα πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν χώραν μνημεῖα, τὰ ὅποια ὀφείλονται εἰς τὸν προμνησθέντα πατέρα τῆς ἱστορίας. Τῷ ὄντι ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει ὅτι «ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα ἐν ἑωυτῷ ἔχει ὁ Καύκασος, τὰ πολλὰ πάντα ὑπ' ὄλης ἀγρίως ζῶντα, ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆς δε ἰδέας παρεχόμενα εἶναι λέγεται. Τὰ τρίβοντας τε καὶ παραμίσγοντας ὕδωρ, ζῶα ἑωυτῆσι εἰς τὴν ἐσθῆτα ἐγγράφειν. Τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλύνεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγερᾶσκειν τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ, καθάπερ ἐνυφανθέντα ἀρχήν». Ἐκ τῆς περιόδου ταύτης τοῦ Ἡροδότου εἶναι δύσκολον νὰ ὑποθέσωμεν τὰ χρώματα τῶν ἐγγραφέντων ἐπὶ τῆς ἐσθῆτος ζῶων τοσοῦτον στερεὰ, ὥστε «συγκαταγερᾶσκειν τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ», ἐν οἷ τυπωταὶ τοῦ Καυκάσου δὲν ἐγνώριζον τὰς στερεωτικὰς οὐσίας, ὡς τὸ ριζάκι ὑμῶν· ἀλλὰ, mordants παρὰ τοῖς ὑφαντοτυπωτικοῖς ἐν γένει καλούμενα.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Πλίνιος ἀπομνημονεύει ἡμῖν περιεργωτάτην ἐκθεσιν τοῦ εἶδους τούτου τῆς βιομηχανίας, ὅπως κατὰ τὴν ἐποχὴν του ἐξεσηκεῖτο αὕτη ἐν Αἰγύπτῳ: «Ἐσθητες καὶ λευκὰ ἐπικαλύματα χρωματίζονται ἐν Αἰγύπτῳ διὰ τινος

παραδόξου μεθόδου· ἀφοῦ ἐγγράψωσιν ἐπ' αὐτῶν σχεδιάσματα οὐχὶ διὰ χρωμάτων ἀλλὰ δι' ἀρανῶν τὸ κατ' ἀρχὰς βαφικῶν ὑλῶν, βυθίζουσι κατόπιν ἐπὶ τινα χρόνον τὰ ὑφάσματα ἐντὸς χύτρας περιεχούσης εἰς ὑγρὰν καὶ ζέουσαν κατάστασιν χρώμα, τὸ ὁποῖον, ἂν καὶ εἶναι ἐν καὶ μόνον, κατορθῶναι νὰ ἀναφαίνωνται ἐπὶ τῶν ἐμβαπτομένων ὑφασμάτων ὅλοι οἱ προηγούμενοι διάφοροι χρωματισμοί, συνεπεία μετουσιαστικῆς τινος λειτουργίας, διότι ἐνῶ ὑποτίθεται ἀναμφιβόλως, ὅτι τὸ ζέον χρώμα ἤθελεν συμμίξει τὰ ἐπὶ τῶν ἐσθῆτων πρὶν ἐγγραφέντα, παράγει ἀπ' ἐναντίας αὐτὰ ζωηρὰ καὶ στερεότατα». Ἄλλ' ἡ μεγάλη αὕτη ἀπορία τοῦ Πλινίου ἐξηγεῖται πάνυ εὐχερῶς σήμερον. Τὸ ἐν τῇ χύτρᾳ ζέον χρώμα καθ' ὅλην τὴν πιθανότητα φαίνεται ὅτι ἦτο ἐρυθρόδανον (ριζάριον), τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστὸν, ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ ἐπενεργῇ ἐπὶ τῶν χρωμάτων ἀνευ φόβου συγχύσεως αὐτῶν, συντελοῦν δραστηρίως εἰς τὴν ἐκφραστικωτέραν ζωηρότητα καὶ στερεώσιν των.

Ἐκ τῶν προηγούμενων ἱστορικῶν πληροφοριῶν ἐξάγομεν, ὅτι ἡ ἐπὶ τῶν ὑφασμάτων ποικιλόμορφος χρωματιστικὴ ἐνηργεῖτο διὰ γραφίδος. Ἡ δὲ ἰδέα αὕτη ἐνισχύεται ἐτι μᾶλλον ἐξ ἀρχαίων δειγμάτων τῆς βιομηχανίας ταύτης ἐν Ἰνδία, ἧτις καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ἐγίνωσκεν οὐ μόνον τὴν χρῆσιν τῶν στερεωτικῶν οὐσιῶν ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἰδίας μεθόδους ἀντὶ τῶν σημερινῶν ἀντιδραστικῶν οὐσιῶν, *resisting pastes* παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς ὑφαντοτυπωταῖς καλούμενα.

Σήμερον ἵνα χρωματίσωσι τὴν βᾶσιν κυανοῦ ὑφάσματος, ὡς πενταχρόου περσικοῦ καὶ ἄλλων τοιούτων, πρὶν ἢ βυθίσωσιν αὐτὸ ἐν τῇ δεξαμενῇ τοῦ Ἰνδικοῦ (*indigo*), τυπώνουσι προηγούμενως ἐπὶ τοῦ ὑφάσματος τὸ αἰτοῦ Ἄενον δειγμα, ἐμβαπτοντες τὸν κύλινδρον ἐντὸς χημικῆς τινος προπαρασκευῆς, ἧτις ἀποξηραίνουσα ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ ἀνθίσταται κατὰ τοῦ Ἰνδικοῦ χρώματος ὡς καὶ ἄλλων. Οἱ Ἰνδοὶ ἀντὶ τῆς χημικῆς ταύτης οὐσίας εἶχον καὶ διατηροῦσιν ἀκόμη ἐν χρήσει δύο μεθόδους, ἐξ ὧν ἡ

μὲν συνίσταται εἰς τὴν διὰ χειρὸς ἐπὶ τοῦ ὑφάσματος ἐγγραφὴν τοῦ αἰτουμένου δείγματος, ἐμβαπτομένης τῆς γραφίδος ἐντὸς ἀναλελυμένου κηροῦ, ἡ δὲ, ἐν χρήσει μόνον πρὸς τὰ σφαιροειδῆ σχήματα, ἀπετελεῖτο σφιγγομένων στερεῶς διὰ κλωστῆς τῶν προσηκόντων τοῦ ὑφάσματος μερῶν εἰς κόμβους. Κατ' ἀμφοτέρας τὰς μεθόδους ἡ ἐπομένη ἐμβαφή εἰς τὸ γενικὸν χρώμα, φυσικῶ τῷ λόγῳ, ἐξήρει τὰ ὑπὸ τοῦ κηροῦ ἢ τῶν κόμβων κατελιημμένα μέρη τοῦ ὑφάσματος. Πόσον ὁμως αἱ μέθοδοι αὗται ἦσαν βραδυκίνητοι!

Ἐν τῷ καταστήματι τῆς ἐν *Mullhouse* περιφήμου Βιομηχανικῆς Ἑταιρίας ὑπάρχουσι δείγματα ἀρχαίων Ἰνδικῶν ὑφασμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων δείκνυται ἡ ἐφαρμογὴ τῆς βραδυπόρου ἐκείνης βιομηχανίας. Βλέπει τις ὑφάσμα ἐζωγραφισμένον διὰ κηροῦ πρὶν εἶτι βαφῇ, ἄλλο βεβαμμένον μὲν μηκέτι δὲ ἀπὸ τοῦ κηροῦ ἀποπλυθὲν, καὶ οὕτω καθεξῆς καθ' ὅλους τοὺς περιοδικούς τῆς τέχνης σταθμούς. Μεταξὺ τῶν βιομηχανημάτων τούτων ὑπάρχουσι τινὰ ἐξεγείροντα τὸν θαυμασμὸν μέχρι τοῦ βαθμοῦ, ὥστε νὰ νομίζωσιν οἱ δόκιμοι παρατηρηταί, ὅτι πρέπει ταῦτα νὰ ὦσι ἔργα βασιλοπαίδων καὶ ἐν γένει προσώπων ὑψηλῆς καὶ πολυδαπάνου ἀνατροφῆς ὡς ὅπως ἀπρόσιτα παρὰ τοῖς κοινοῖς ἐργάταις. Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἐν τῷ προμνησθέντι καταστήματι ἀρχαιοτήτων ὑπάρχει καὶ τι παραπέτασμα κλίνης βασιλικῆς, μήκουσ ἐξ ὑαρδῶν καὶ πλάτους τριῶν, ἡ ἐργασία τοῦ ὁποίου, πρὸς διαγραφὴν τοῦ σχεδίασματος κατὰ τὴν Ἰνδικὴν διὰ κηροῦ μέθοδον, ἀπῆτησε κατὰ τοὺς ὑπολογισμούς τῶν εἰδημόνων τὴν ἐπὶ τεσσαράκοντα τοῦλάχιστον ἔτη ἐργασίαν μιᾶς καὶ μόνης χειρὸς.

Ὡς ἰδιαιτέρα λεπτομέρεια τῆς ἱστορικῆς ταύτης ἐπόψεως δύναται νὰ σημειωθῇ καὶ ἡ ἐπομένη διαφορὰ τῶν ἀρχαίων μεθόδων ἐπὶ τῆς περὶ τὰ ὑφάσματα χρωματιστικῆς. Χρώματα τινὰ σήμερον, ἀφοῦ τυπωθῶσιν ἐπὶ τοῦ ὑφάσματος, πρέπει, πρὶν ἢ βυθισθῶσιν ἐντὸς τῆς στερεωτικῆς οὐσίας, νὰ διέλθωσι δι' ἄλλης τινος χημικῆς σκευασίας

πρὸς ὀξύδωσιν των. Ὅθεν ἡ ἐργασία αὐτὴ ἐκτελεῖται ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ ἀπωτάτῃ Ἀνατολῇ κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Περιβάλλεται ὁ Ἰνδὸς τὸ ὕφασμα περὶ τὴν ὄσφυν αὐτοῦ καὶ περιμένει ἐκ τῆς θερμότητος καὶ τοῦ ἰδρωτός τοῦ σώματος του τὴν ἀπαιτουμένην ὀξειδωσιν τῶν χρωμάτων. Καὶ ἀληθῶς, κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις τῆς ἐμπειρικῆς, ἡ Ἰνδικὴ αὐτὴ μέθοδος ἐπιτυγχάνει πληρέστατα τὴν ἐπιθυμητὴν τῶν χρωμάτων σκευασίαν διὰ ζῶντος, τρόπον τινα, χημικοῦ ἐργαστηρίου.

Ἡ χρωματικὴ ἐπὶ τῶν ὕφασμάτων βιομηχανία μεταβάσα ἐκ τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὴν Δύσιν διὰ τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἤρχισεν ἰδίως νὰ καλλιεργῆται ἐν Εὐρώπῃ ἀπὸ τοῦ 17^{ου} αἰῶνος. Ἐν Ἀγγλίᾳ αἱ πρῶται δοκιμαίαι χρονολογοῦνται μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1676—1696. Κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔτος συνεστήθη παρὰ τὸν Τάμεσιν ἐν Richmond τὸ πρῶτον ὕφασματο-χρωματιστήριον ὑπότινος Γάλλου. Μετ' ὀλίγα ἔτη συνεστήθη ἕτερον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Essex, μετὰ αἰῶνα δὲ σχεδὸν, τῷ 1768, ἡ βιομηχανία αὐτὴ ἐγκατέστη εἰς Lancashire, ἐνθα ἀποτελεῖ σήμερον ἓνα τῶν σημαντικωτέρων κλάδων τῆς Ἀγγλικῆς παραγωγῆς. Ἐκ τότε αἱ ἐπιστημονικαὶ καὶ τεχνικαὶ ἀνακαλύψεις διεδέχθησαν ἀλλήλας μετὰ τσαύτης κανονικότητος καὶ ἀφθονίας, ὥστε ἡ ἐν λόγῳ βιομηχανία ἔλαβεν ἐκπληκτικὰς διαστάσεις εἰς τὴν σύγχρονον βιομηχανικὴν οἰκονομίαν ὄλου τοῦ συμπλέγματος ἐκείνου τῆς ἀνθρωπότητος, τὸ ὁποῖον συνδέει τὸ κραταῖον τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους ἐμπόριον.

Μένει πάντοτε ὑπὸ ἐξέτασιν κατὰ πόσον, μεταξὺ τῆς συγχρόνου ἄκρας κατὰ τὴν Ἰσπερίαν Εὐρώπῃν τελειότητος τῆς χρωματιστικῆς ἐπὶ τῶν ὕφασμάτων βιομηχανίας καὶ τῆς ἀρχαϊκῆς ἐκ τῆς ἀπωτέρας Ἀνατολῆς, αἱ κατὰ τὴν Ἑλλάδα χώραι ὠφελήθησαν ἔστω καὶ παροδικῶς, ἐκ τοῦ προεξηγηθέντος βιομηχανικοῦ ρεύματος. Τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι ἡ κοινὴ ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἑλλήσι λέξις «Τζήτι», εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν «Τζήτια», ὑπενθυμίζει τὸ Τουρκικὸν μεταξωτὸν ὕφασμα «Τζήταρί». Τὸ ὕφασμα τοῦτο

ἀπομιμηθέντες πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἔμποροι τινες, διὰ τυπώσεων ἐπὶ βαμβακεροῦ ὕφασματος, ἐπωνόμασαν ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Κιπόμεως Τουρκιστί, Τζηταρί-Βασμά. Φαίνεται δὲ ὅτι κατόπιν διὰ περικοπῆς τῆς πρώτης λέξεως παρεισήχθη τὸ ἤδη ἐπικρατοῦν ὄνομα τῶν ποικιλοχρῶν ὕφασμάτων, «Τσήτια», τὰ ὁποῖα ἐν τούτοις οἱ Ἄγγλοι ὀνομάζουσι Calico print ἐκ τῆς Ἰνδικῆς πόλεως Calicut, καὶ οἱ Γάλλοι Ἰνδιάννα, προφανῶς ἀμφότεροι ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς καταγωγῆς τῆς ἐν λόγῳ βιομηχανίας.

Ὡς προερρήθη, ἡ κυριωτάτη σήμερον ἔστι τῆς βιομηχανίας ταύτης πρέπει νὰ θεωρηθῇ οὐσιωδῶς Ἀγγλική. Ἀκολουθεῖ τὴν ὄλην βαμβακουρικὴν ἀνάπτυξιν, κατὰ τὴν ὁποῖαν γνωστὸν εἶναι, ὅτι ἐν γένει προπορεύεται. ἡ Ἀγγλικὴ δραστηριότης Ἡ πρόοδος ἐπὶ τῆς χρωματιστικῆς τῶν βαμβακερῶν ὕφασμάτων βιομηχανίας ἀπῆντησε κατ' ἀρχὰς μεγάλας δυσκολίας ἐν Ἀγγλίᾳ, διότι ἡ Κυβέρνησις, ἐπηρεασθεῖσα ἀπὸ τὰς περιστάσεις τῶν ὕφαντῶν μεταξωτῶν καὶ μαλλίνων ὕφασμάτων, ἐμπόδισε διὰ νόμου κατὰ τὸ 1721 τὴν χρῆσιν τζητίων, ξενικῶν ἢ ἐντοπιῶν, ἐπιβαλοῦσα τῷ πωλητῇ πρόστιμον εἴκοσι λιρῶν. Μετὰ δέκα καὶ πέντε ἔτη ἀνεκαλύφθη ἡ μεγάλη τοῦ νόμου τούτου παραλογία, ἐπομένως, τροποποιηθεῖσάν τῶν διατάξεων του, ἐσυγχωρήθη ἡ χρῆσις τζητίων ὑπὸ τὸν ὄρον, ἵνα ἡ ὁστήμων αὐτῶν ἐκ λινοῦ. Ἐκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν ἀθλιότητα τῶν τζητίων ἐκείνων, ἐν τοῖς ὁποίοις δύο φυσικαὶ οὐσίαι, διαφοροτρόπως ἐνεργοῦσαι πρὸς τε τὰ χρώματα καὶ ὅλας τὰς χημικὰς οὐσίας, ἀνθίσταντο μετ' ἀκαταβλήτου ἐπιμονῆς πρὸς τὴν ἀρχὴν ἅμα δὲ καὶ τὴν ἐκβασίν τῆς ἐργασίας, ἀπὸ τῆς πρώτης λευκάνσεως μέχρι τῆς ἐν γένει τελειοποιήσεως τοῦ προϊόντος.

Ὁ νόμος οὗτος ἐξηκολούθει ἐν Ἀγγλίᾳ μέχρι τῆς ὑπὸ Richard Arkwright ἐφευρέσεως τοῦ μηχανισμοῦ τῆς νηματοποιίας, ὅτε καὶ ἡ ὕφαντοποιία εἰσῆλθεν εἰς νέον στάδιον προόδου μετὰ τοῦ λοιποῦ τῶν ἀνθρώπων φωτισμοῦ. Κατὰ τὸ 1774 νέος ἐπιεικέστερος νόμος ἐπέτρεψε τὴν ἐκτύπωσιν

χρωμάτων ἐφ' ὅλως βαμβακηροῦ ὑφάσματος, ἐπὶ δασμῶν 3 δηνარიῶν κατὰ ὑάρδα, ἀξηνθέντι εἰς 3 $\frac{1}{2}$ κατὰ τὸ 1806. Ὁ φόρος οὗτος ἀντεστοίχει πρὸς τὸ διπλάσιον τῆς κατὰ μέσον ὄρον τιμῆς τῶν ἐν χρήσει σήμερον κυλινδρικῶν τύπων καὶ διήρκησε μέχρι τοῦ 1834. Ἡ ἱστορία τοῦ νόμου τούτου θά ἦτο πολὺ χρήσιμος διὰ τοὺς ἐρευνητὰς τῶν αἰωνίων βάσεων τῆς ἐλευθέρας βιομηχανίας. Ὑπῆρχον δύο κλάσεις διὰ τὴν Ἀγγλικὴν τζητιοβιομηχανίαν, εἰς $\frac{1}{2}$ καὶ $\frac{3}{4}$, τὸ μῆκος τῶν ὁποίων ἐλογίζετο ἐν τῇ μὲν 24 ὑάρδας, ἐν τῇ δὲ 28. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν παραβάτην τῶν μέτρων τούτων τῆς βιομηχανικῆς ἀστυνομίας. Καταμετρήσεις, ἐξελέγξεις, σφραγίδες, ἐκδικήσεις, δωροδοκίαι, εἰσπράκτορες, καταπιεσταί, ἀπώλεια χρόνου καὶ ζημίαι παντοειδῆ, ἰδοὺ ἢ συνοδεία ἣτις εἶπετο τῇ ἐκτελέσει τοῦ προκειμένου νόμου.

Ἡ ὑπὸ τοὺς ρητορικοὺς καὶ πολιτικοὺς, ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ καὶ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ, ἀγῶνας τοῦ Roulet Thompson, κατὰπτωσις τῆς ἀποκλιγούσης τὴν ἐθνικὴν βιομηχανίαν νομοθεσίας ταύτης ἀποτελεῖ νέαν οἰκονομικὴν περίοδον. Ἀρκοῦσιν οἱ ἐπόμενοι ἀλάνθαστοι ἀριθμοί, ἵνα δεῖξωσι τὰς δυνάμεις τῆς βιομηχανικῆς ἐλευθερίας, ἅμα ὡς καταπέσωσι τὰ δεσμὰ αὐτῆς. Ἐνῶ κατὰ τὸ 1828, τρία τοῦτέστιν ἔτη πρὸ τῆς ἄρσεως τοῦ ἐν λόγῳ δασμοῦ, ἢ εἰς τζήτια ἑτήσιος Ἀγγλικὴ ἐξαγωγή ἀνέβαινεν εἰς 90,000,000 ὑάρδας, κατὰ τὸ 1841 ἢ ἐξαγωγή αὕτη ἀνέβη εἰς 330,000,000 ὑάρδας, τῷ δὲ 1867 προεβιάσθη αὕτη εἰς 900,000,000 ὑάρδας, ἀξίας 21,000,000 λίρ. στερλ. Ἐὰν πρὸς τῷ ποσῷ τούτῳ ὑπολογίσωμεν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ἐν τῷ τόπῳ κατανάλωσιν, ἀναβαίνουσιν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς 100,000,000 ὑάρδας, ἢ ὅλική τζητιο-παραγωγή τῆς Ἀγγλίας ἀνεβιάζετο κατὰ τὸ 1867 εἰς ἐν περίπου δισεκατομμύριον ὑάρδων. Ποσὸν σεβάσμιον βιομηχανικῆς ἀκμῆς, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ διαμοιράσωσιν ἀφ' ἑνὸς ἢ ἐλευθερία τῆς βιομηχανίας καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ σύγχρονος πρὸδος τῆς κοινωνίας ὑπὸ οἰκονομικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἐποψίν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν τελευταίαν, περιττὸν ν' ἀποδειχθῇ ἢ ἐπὶ τῆς προκειμένης βιομηχανίας ἐπίδρασις τῶν νεωτέρων ἀποκαλύψωμεν τῆς χημείας, τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς χαλκογραφίας. Πρέπει δὲ νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν ἐπιρροὴν τῆς μεγάλης ἐν τῷ σειρῶν κοινωνικῆς δυνάμεως ἣτις ἀπανταχοῦ, ἰδίως δὲ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐνδυμασίας, ἔδωκε τεραστίαν ὠθησιν εἰς τὴν ὁσημέραι τελειοποιήσιν ὄλων τῶν κλάδων τῆς κατ' αὐτὸν βιομηχανίας, διὰ τῶν ἀδιαλείπτων μεταβολῶν, τὰς ὁποίας εἰσάγει εἰς τὰς ἐξεις τῶν ἀνθρώπων.

ΗΛΙΑΘΟΣ ΤΖΟΛΛΑΣ.

ΑΙ ΤΙΜΑΙ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΕΝΙΑΥΤΩΝ.

Ἡ γονιμωτέρα μερίς τοῦ ἔτους, τὴν ὁποίαν πρὸς τὰ κλίματα ἢ φύσις κατέταξεν ἐν τῇ δευτέρᾳ ἑξαμηνίᾳ (θέρους, φθινόπωρον) ἐξασκεῖ σπουδαιστάτην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἐν χρόνῳ διαρρυθμίσεως τῶν τιμῶν. Ὅσον γενναιοτέρα ἢ δυνάμεις τῆς φύσεως, τόσον τὰ μέσα τοῦ ἀνθρώπου ἀφθονώτερα, ἵνα ποιήσῃ οὗτος εὐρυτέραν οἰκονομικὴν χρῆσιν. Τότε ἐνῶ τὰ πρῶτα ἐφόδια τῆς ζωῆς ὑποτιμῶνται, τὰ λοιπὰ, ἀναλόγως τῶν ποικίλων τῆς ἀγορᾶς περιστάσεων, εἰσάγονται μᾶλλον εἰς τὸ στάδιον τῆς ὑπερτιμῆσεως.

Ἡ πρακτικὴ αὕτη ἔννοια ἔσχε τελευταῖον μαθηματικὰς οὕτως εἰπεῖν, ἀποδείξεις ἀπὸ ἰδιαιτέρων μελετῶν τοῦ K. Laspreyers, ὅστις παρακολούθησας ἀπὸ τοῦ 1874 τὰς κατὰ μέσον ὄρον μηνιαίας κυματώσεις τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ τοῦ Hambourg τιμῶν ἐπὶ 840 πραγματειῶν, ἀπέληξεν εἰς τὰ ἐξῆς πορίσματα:

1871	Α' ἑξαμ.	ὑπετιμῆθησαν	93	πραγμ.	Β' ἑξ.	67	πραγμ.
1872	»	»	109	»	»	104	»
1873	»	»	117	»	»	115	»
1874	»	»	135	»	»	94	»
				ὄλον	454	»	ὄλον 380

Ἐάν ἐν τῇ προκειμένῃ τετραετία αἱ μᾶλλον ἀπ' ἀλλήλων ἀπομεμακρυσμένοι εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν ὑποτιμήσεων ἑξαμηνίαι ἀνήκουσιν εἰς τὰ ἄκρα, τὸ 1871 ἔτος καὶ τὸ 1874, αἱ μικροτέρας δὲ διαφορᾶς εἰς τὰ μέσα, τὸ 1872 ἔτος καὶ τὸ 1873, ἐν τούτοις καθ' ὅλον τὸ διάστημα, ἐν ἀμοιβαίῳ τινι ὑπολογισμῷ, αἱ μὲν πρῶται ἑξαμηνίαι παρέσχον 454 πραγματείας ἐν ὑποτιμήσει, αἱ δὲ δευτέρας 380. Σημεῖον ὅτι ὑπῆρχον ἱκαναὶ κατὰ τὰς δευτέρας ἑξαμηνίας δυνάμεις, ἵνα ἀγορασθῶσι ζωηρότερον πλείονες πραγματεῖαι. Διαφέρει ἡ ἔντασις τῆς ὑποτιμήσεως, διότι, καθὼς παρατηρεῖ ὁ K. Laspeyres, ἡ κατὰ τὰς δευτέρας ἑξαμηνίας πρὸς ὑποτίμησιν τάσις τῶν ὑποτιμωμένων πραγματειῶν ὑπῆρξε δραστηριότερα τῆς ἐπὶ τῶν πρώτων ἑξαμηνιῶν ἀντιστοίχου. Εἶναι δὲ τοῦτο πολὺ συνεπὲς κατὰ τὴν προκειμένην τῶν ἰδεῶν τάξιν, διότι ὅσαι πραγματεῖαι ὑποτιμῶνται ἀπὸ λόγων ἀφθονίας ἐν τῇ παραγωγικῇ δυνάμει τῆς φύσεως, κατ' ἀνάγκην θὰ αἰσθανθῶσι πολὺ πλείοτερον τὴν τάσιν τῆς ὑποτιμήσεως (συγκριτικῶς πρὸς ἄλλα προϊόντα), ἀφοῦ ἡ δύναμις τῆς φύσεως ἐν τῇ δευτέρᾳ ἑξαμηνίᾳ ἐνεργεῖ μᾶλλον ἀμέσως.

Εἶναι περίεργον, ὅτι ἡ τοσαύτην ἀσκούσα ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ὑποτιμήσεων διαφορὰ τῶν δύο τοῦ ἔτους ἑξαμηνιῶν πρὸς ἀλλήλας ἀποβαίνει ἄνευ σπουδαίας σημασίας, ὅσον ἀφορᾷ τὰς κυματώσεις τῶν τιμῶν αὐτὰς καθ' ἑαυτὰς, ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῶν ἐν λόγῳ πληροφοριῶν τῆς ἀγορᾶς τοῦ *Hambourg*, κατὰ τὸ σύνολον τῆς προκειμένης τετραετίας 1871—74.

1871	A'	ἑξαμ. μετέβαλον τιμὰς	203	πραγμ.	B'	ἑξαμ.	224
1872	»	»	»	233	»	»	228
1873	»	»	»	220	»	»	214
1874	»	»	»	214	»	»	211

ὅλον 870

ὅλον 877

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὑπάρχει ποικιλία τις μεταξὺ τῶν μεταβολῶν τῶν τιμῶν ἀπὸ ἑξαμηνίας εἰς ἑξαμηνίαν, ἅμα

ὁμως ληφθῆ ὡς βάσις ἀριθμὸς τις ἐτῶν, ὡς ἐπὶ τοῦ προκειμένου τεσσάρων, ἡ περιφέρεια τῶν μεταβαλουσῶν τὰς τιμὰς τῶν πραγματειῶν μένει οὐσιωδῶς ἡ αὐτὴ, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ μεταξὺ τοῦ ἀριθμοῦ 870: 877 ἀναλογία.

Ἐάν ἐπὶ τῆς ἐν λόγῳ τετραετίας κατασκευάσωμεν μέσον τινα ὄρον τῶν ἐν ταῖς πρώταις ἑξαμηνίαις μεταβληθεισῶν κατὰ τὰς τιμὰς πραγματειῶν, ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ ἀναλογία αὐτῶν πρὸς τὸ σύνολον τῶν υποβληθεισῶν εἰς ἔρευναν πραγματειῶν τοῦ *Hambourg*. Ἐπὶ 840 πραγματειῶν 217 ὑπέστησαν σπουδαίας, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον, μηνιαίας κυματώσεις, ἐνῶ αἱ λοιπαὶ 623 ἔμειναν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, στοθεραί. Συμβαίνει λοιπὸν καὶ ἐν τῇ οἰκονομικῇ ὅ,τι καὶ ἐν τῇ κοινωνικῇ ζωῇ. Τὰ εὐκίνητοτερα στοιχεῖα δὲν εἶναι τὰ πολυπληθέστερα. Ἐάν δὲ οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως συγκινοῦσι τὰ πράγματα ταχύτερον, περίξ ὁμως αὐτῶν ἐκπληροῦσι τὸν προορισμὸν τῶν αἱ στάσιμοι τῆς ἐξοχῆς ομάδες.

Ἡ μελέτη τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν τιμῶν εὐκίνητοτέρων πραγματειῶν συνδέεται πρὸς σπουδαιότατον κλάδον δημοσίων συμφερόντων. Ὁ πεφωτισμένος π. χ. δημόσιος θησαυρὸς δὲν δύναται νὰ ἐμπιστευθῆ εἰς τὰς φορολογικὰς μεθόδους αὐτοῦ μετὰ τῆς αὐτῆς ἡσυχίας πνεύματος, προκειμένου περὶ πραγματειῶν εὐμεταβλήτου τιμῆς καὶ περὶ πραγματειῶν δυσμεταβλήτων. Καὶ τὸ ἡμερομίσθιον, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ κύριος μοχλὸς τῆς συντηρήσεως τῶν μεγάλων πληθυσμῶν, ἐπιρεάζεται ἐπὶ τοσοῦτον ἐκ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης περὶ τὰς τιμὰς ἀναπτύξεως τῶν κοινωνικῶν πραγματειῶν, ὥστε ἡ τελικὴ ἄρμονία τοῦ κοινωνικοῦ μισθολογίου ὑπὸ τὰς ποικίλας αὐτοῦ μορφὰς, εἶναι, κατὰ τὸ πλεῖστον, δημιούργημα τοῦ, ἐκ πρώτης ὄψεως ὑπὲρ πολὺ θεωρητικοῦ θεωρουμένου, ζητήματος τῆς εὐκίνησις τῶν τιμῶν.

ΠΑΛΑΙΟ-ΚΑΘΟΛΙΚΟΙ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ.

Γεννηθέντες οὔτοι ἐκ τοῦ Παππικοῦ ἀλανθαστου, στεροῦνται τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὅστις εἰσάγει τὰς μεγάλας μεταρρυθμίσεις ἐν τῇ ὀρησκευτικῇ κοινωνίᾳ. Ἡ καταδίωξις, ἣτις εἶναι ἡ βάσις ὄλων τῶν μεταρρυθμιστικῶν θριάμβων συνεπλήρωσε τὸ στάδιόν της· οὔτε ἐπεσκέφθη οὔτε ἐπίς εἶναι νὰ ἐπισκιάσῃ τοὺς ἀγῶνας τῶν Παλαιοκαθολικῶν. Τὸ φῶς εἶναι ἱκανὸν σήμερον, ἵνα ἀφίνωνται αἱ κατὰ μέρος συνειδήσεις εἰς τακτοποίησιν τῶν ἐσωτερικῶν αὐτῶν υποθέσεων.

Διὰ τοῦτο βλέπομεν, ὅτι τὸ κύριον τῶν τοῦ Παλαιοκαθολικισμοῦ ἐνεργειῶν δὲν ἐξῆλθεν ἐτι τῶν ὀρίων τῆς ἀπὸ καθέδρας, οὕτως εἰπεῖν, ἐρεύνης. Ἐπὶ τοῦ ἀπηρχαιωμένου ζητήματος, ἂν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορευέται ἐκ τοῦ Πατρὸς ἢ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, μακραὶ τελευταῖον συζητήσεις διενεργοῦνται ἐν τῇ συναθροίσει τῆς Βόννης. Πρὸς ποῖον σκοπόν; Οἱ Παλαιοκαθολικοὶ δὲν τὸ κρύπτουσι, διότι ἐπιζητοῦσι τὴν προσέγγισιν τῆς ἑαυτῶν ἐκκλησίας πρὸς τὰς λοιπὰς καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὴν Ἀνατολικήν.

Ἀνεξαρτήτως πρὸς τὴν ἐκβασιν τοῦ ἐπιχειρήματος, τοῦ ὁποῖου ἡ πρακτικὴ συνέπεια ἔσεται πάντοτε ἀμφίβολος (ἐνόσω ἡ Χριστιανικὴ ἀνθρωπότης ἔχει μὲν ἐνώπιον τῆς τῆν Εὐαγγελικὴν ἐλπίδα τῆς μιᾶς ποιμνῆς, διαιρεῖται δὲ κατὰ φυσιολογικὴν ἀνάγκην εἰς διάφορα ποιμνιστάσια), ἐνδιαφέρει πάντως ὁ ὑπολογισμὸς τῶν ἀνα χεῖρας ἀγῶνων ἐκ τῆς ἐπόψεως τῶν ἐνεργούντων αὐτοὺς προσώπων. Οὕτως ἡ ἰδιαιτέρα τῆς Καταστατικῆς ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Παλαιοκαθολικῶν ἐρευνα θὰ δείξῃ, οὐ μόνον ἐπὶ ποῖων ἀριθμῶν στηρίζεται ἡ ὀπωσοῦν φιλόδοξος ἰδέα τῆς οἰονεὶ συνθηκολογήσεως, τρόπον τινὰ, μεταξὺ μεγάλων ἀφ' ἐνὸς ἐκκλησιῶν (τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Ἀγγλικανικῆς) καὶ μό-

λις προχθεσινῆς ἀφ' ἐτέρου (τῆς Παλαιοκαθολικῆς), ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὴν εὐρωστίαν καὶ τὰς περαιτέρω τάσεις τοῦ ρεύματος τοῦ Παλαιοκαθολικισμοῦ.

Κατὰ τὴν 31|12 Μαρτίου 1875 ὑπελογίσθησαν οἱ ἐν Γερμανίᾳ Παλαιοκαθολικοὶ εἰς 48 293, ἐκ τῶν ὁποίων 18 765 περιλαμβάνει ἡ Πρωσσία, 14 993 τὸ Βάδεν, 43 493 ἡ Βαυαρία, 1260 ἡ Ἔσση καὶ 102 ἡ Βυρτεμβέργη. Ἐν τούτοις ἡ κατὰ τὸ 1872 Πρωσσικὴ ἀπογραφὴ μόλις περιελάμβανε 1720 Παλαιοκαθολικοὺς. Ὡστε ἐν διαστήματι τριῶν ἐτῶν ἐνδεκαπλασιάσθη σχεδὸν ἐν Πρωσσίᾳ ὁ πληθυσμὸς τῶν Παλαιοκαθολικῶν. Ἀναλόγως δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν καὶ περὶ τῶν λοιπῶν τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας χωρῶν.

Τὰ οἰκονομικὰ μέσα τοῦ Παλαιοκαθολικισμοῦ πρέπει νὰ ἐξετασθῶσιν ἰδιαιτέρως, οὐχὶ ἐκ τῆς ἐπόψεως ὅτι ὁ ἐν τῷ ναῷ δουλεύων καὶ ἐν τῷ λαῷ τραφήσεται, ἀλλὰ πρὸς ἐκτίμησιν τῆς ἐντὸς τῶν πιστῶν οἰκούσης πρακτικῆς δυνάμεως. Τοιοῦτοτρόπως αἱ κατὰ τὸ 1874 εἰσφοραὶ τῶν ἐν Πρωσσίᾳ Παλαιοκαθολικῶν ἀνεβιάσθησαν εἰς 89 596 δραχ. ἐπομένως κατὰ μέσον ὄρον, ἐπὶ τῆς ἀπαριθμήσεως τοῦ 1875, εἰς 5 σχεδὸν κατ' ἄτομον δραχ.

Ἐν τούτοις ἴσως δὲν θὰ ἦτο ἀπὸ σκοποῦ ἡ ἐκ τῆς εὐρυτέρας ἢ στενωτέρας ἐννοίας τοῦ Παλαιοκαθολικισμοῦ ἐπέκτασις τῆς προκειμένης ἐρεύνης καὶ πρὸς ἐτέρους συγγενεστάτης ἐπωνυμίας συναδέλφους τῶν ἐν Γερμανίᾳ. Τοιοῦτοτρόπως ἡ προμνησθεῖσα τοῦ 1872 Πρωσσικὴ ἀπογραφὴ περιλαμβάνει ἐκτὸς τῶν 1720 Παλαιῶν Καθολικῶν, 1800 Γερμανοὺς Καθολικοὺς, 1710 Ἀποστολικοὺς Καθολικοὺς καὶ 1388 Ἑλληνας Καθολικοὺς. Ποία εἶναι ἡ σχέσις μεταξὺ τῶν τμημάτων τούτων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐπαναστατικῆς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἰδέας κατὰ τοῦ Πάπα, περιττὸν νὰ ἐξετασθῇ. Ἀρκεῖ ἡ σημείωσις ὅτι οὐδὲν καινὸν ὑπὸ τὸν Ἥλιον, καὶ ὅτι οἱ πολεμήσαντες τὴν ἐν τῇ συναθροίσει τῆς Βόννης ριφθεῖσαν φωνὴν «κατὰ μέρος ἢ δογ-

ματική» δὲν εἰσεχώρησαν ἱκανῶς εἰς τὴν φυσικὴν ἔννοιαν τῆς «ἐν τῇ ποικιλίᾳ Χριστιανικῆς ἀγάπης.»

ΑΓΟΡΑΙΑ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΥ ΩΡΑ.

Δι' ὅσους νομίζουσιν, ὅτι τὰ πολύτιμα μέταλλα ἀποτελοῦσιν ἀμετακίνητον μέτρον τῶν λοιπῶν ἀξιῶν, κατὰ πολὺ ἀπόλυτον τρόπον, ἐν τῷ αὐτῷ τουλάχιστον χρόνῳ καὶ τόπῳ, ἡ τελευταία οἰκονομικὴ ἱστορία περιέχει μάθημα τὸ ὁποῖον δανείζομαι ἐκ τῆς ἐν New York ἐμπορικῆς ζωῆς. Πρόκειται περὶ μίας ὥρας, 11—12 τῆς 15^{ης} 27^{ης} Ἰουλίου 1875, ἣς ὑποβλήθεισα εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς Καταστατικῆς, μαρτυρεῖ τὰς ἐπομένους αὐξομειώσεις τῶν τιμῶν τοῦ χρυσοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ τῆς Ἀμερικῆς ἀγορᾶς.

Ὁρας λεπτ.	Τιμαὶ	Ὁρας λεπτ.	Τιμαὶ	Ὁρας λεπτ.	Τιμαὶ
11. 00	113 ¹ / ₈	11. 37	115 ⁷ / ₈	11. 47	113 ⁵ / ₈
11. 27	113 ³ / ₈	11. 38	115 ¹ / ₄	11. 48	113 ³ / ₄
11. 28	113 ¹ / ₂	11. 38	115	11. 48	113 ⁵ / ₈
11. 29	113 ⁵ / ₈	11. 39	114 ⁵ / ₈	11. 49	113 ³ / ₄
11. 30	113 ³ / ₄	11. 39	114 ¹ / ₂	11. 50	113 ⁵ / ₈
11. 31	113 ⁷ / ₈	11. 40	114 ¹ / ₄	11. 53	113 ³ / ₄
11. 31	114	11. 40	114 ¹ / ₂	11. 53	114
11. 32	114 ¹ / ₂	11. 41	113 ³ / ₄	11. 54	113 ⁷ / ₈
11. 33	115	11. 43	114 ⁵ / ₈	11. 55	114
11. 33	115 ¹ / ₂	11. 44	114 ¹ / ₂	11. 55	114 ⁶ / ₈
11. 34	116	11. 45	114 ¹ / ₄	11. 55	114
11. 35	116 ⁵ / ₈	11. 45	114	11. 56	114 ¹ / ₈
11. 35	116 ³ / ₄	11. 46	113 ⁷ / ₈	11. 57	114 ¹ / ₄
11. 36	116 ¹ / ₄	11. 46	113 ³ / ₄	11. 57	114 ¹ / ₈
11. 36	116	11. 46	113 ⁵ / ₈	12. 00	114
11. 37	115 ⁷ / ₈	11. 46	113 ¹ / ₂		

Οὕτως ἐντὸς ἐξήκοντα τῆς ὥρας λεπτῶν ἐγένοντο 47 μεταβολαὶ εἰς τὴν τιμὴν τοῦ ἐν New York χρυσοῦ. Τὸ νευρι-

κώτερον τῆς ὥρας λεπτὸν ὑπῆρξεν τὸ 11. 46, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἐγένοντο τέσσαρες μεταβολαί. Κατόπιν αὐτοῦ ἐρχεται τὸ 11. 55, ἀριθμοῦν τρεῖς μεταβολάς, μετὰ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ὑπολογισθῇ ἡ συνέχεια τῶν ἐξ λεπτῶν ἀπὸ 11 35 μέχρι 11. 40, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀριθμεῖ ἀνὰ δύο μεταβολάς. Ἐπίσης ἀνὰ δύο μεταβολάς ἀριθμοῦσι καὶ ἕτερα ἐξ τῆς προκειμένης πρὸς λεπτά. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ λοιπὸν αὐτῆς διάστημα, πρέπει νὰ θεωρηθῇ τοῦτο ὡς διατελοῦν ἐν προπαρασκευαστικῇ ττρόπον τινα ἡρεμία, ἡ ἀναλογία τῆς ὁποίας πρὸς τὴν ἀνὰ χεῖρας εἰς τὸ θέμα τῶν τιμῶν δραστηκὴν ἐνεργεῖαν εἶναι ὡς 46: 14. Ἄλλ' ὁποία δύναμις ἐν τῇ ἐνεργείᾳ ταύτῃ! Ἐντὸς μιᾶς ὥρας ἐὰν ὑποθέσωμεν παρακαταθήκην 400 ἑκατομμυρίων χρυσοῦ, ἡ ἀξία αὐτοῦ ἀνέβη εἰς 116 ¹/₈, καὶ κατέβη εἰς 113, ἵνα ἐν τῷ μεταξύ ὀμιλήσῃ τὴν πειστικωτέραν γλῶσσαν εἰς τὸ ζήτημα τῶν τιμῶν, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὁ μεγαλειότερος ἄξων τοῦ τροχοῦ, τοῦ διανεμόντος τὰς περιουσίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΒΟΣΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗΣ.

Αἱ κατὰ τὴν Ἐρζεγοβίνην σύγχρονοι ἐπαναστατικαὶ περιπέτειαι μετ' ὠδήγησαν εἰς τὴν μελέτην τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ εἰς ὃ ἀνήκει ἡ χώρα αὕτη μεγάλου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας τμήματος, γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Βοσνία (Βυζαντινὴ Τριβαλλία). Διότι πάντοτε αἱ πολιτικαὶ σχέσεις πρέπει νὰ συμβαδίζωσι μετὰ τῶν οἰκονομικῶν καὶ ἐνῶ δὲν ἔχω κατὰ νοῦν τὴν ἀνάμιξιν εἰς τὸ ἐπίμαχον νῦν ζήτημα, ὁ σκοπὸς μου εἶναι ἡ καλλιέργεια ἀφ' ἐνὸς τῆς ἐπιστήμης καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς πρακτικῆς συνηθείας τῆς ἀπὸ τοιούτων μεθόδων ἐξετάσεως τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων.

Ὅσοι μεταξὺ τῶν ἀναγνωστῶν μου ἔχουσι τὴν περιέρ-

γειαν νὰ ρίψωσιν βλέμμα ἐπὶ τοῦ χάρτου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας κατὰ τὸ Βοσνικὸν αὐτῆς μέρος, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἔρριπτον εὐθὺς ἀλλεπάλληλα. Ἐκαστος νομίζει καὶ πολὺ εὐλόγως ὅτι ἡ Θάλασσα εἶναι ἡ μεγάλη θύρα τῆς οἰκουμένης. Ἐὰν τὸ ἠθέλησεν ἡ Θεία Πρόνοια, τὸ ἐπολέμησεν ὁμῶς ἡ ἱστορικὴ διπλωματία, καὶ ἀλλαχοῦ μὲν, ἰδιαίτερος δὲ κατὰ τὴν Βοσνίαν, ἦτις διὰ μακρᾶς καὶ στενωτάτης λωρίδος Αὐστριακῆς γῆς ἀποκλείεται ἐκ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἡ Βοσνία εἰσέρχεται ὡς ἔμβολον ἐν τῷ σώματι τῆς Αὐστριακῆς αὐτοκρατορίας, ἔχουσα πρὸς τὰ ἀνατολικά πλευρά της τὴν Σερβίαν καὶ πρὸς τὰ μεσημβρινὰ τὸ Μαυροβούνιον καὶ τὴν Ἀλβανίαν. Τὸ σχῆμα της εἶναι ἐπίμηκες· ἐκ δὲ τοῦ ἀντιθέτου πρὸς τὴν Αὐστρίαν ἄκρου αὐτοῦ ὀλίγη ἀπόστασις διὰ μέσου τῆς Σερβίας χωρίζει τὴν Βοσνίαν ἀπὸ τῆς Μακεδονίας. Ἐκ τοῦ στενοῦ τούτου διέρχεται ἡ μεγάλη ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως Εὐρωπαϊκὴ ὁδός, ἣτις διὰ τῆς Θράκης, Μακεδονίας καὶ Βοσνίας συνδέει τὴν Ἀνατολήν μετὰ τῆς Δύσεως ἀπὸ πολλῶν ἱστορικῶν, στρατηγικῶν καὶ οἰκονομικῶν λόγων.

Ἡ Βοσνία ἀποτελεῖται ἐκ 46000 □ χιλιομέτρων, διαιρεῖται δὲ εἰς τρία κυρίως μέρη, τὴν Κροατίαν, τὴν Ἑρζεγοβίνην καὶ τὴν ἰδίως Βοσνίαν, ἐν ἣ περιλαμβάνεται καὶ ἡ Ῥασκία. Ὁ ὅλος πληθυσμὸς τῆς χώρας ταύτης, ὡν Σλαβικῆς κυρίως καταγωγῆς, περιελάμβανε τῷ 1860 περὶ τὸ ἑνέκατομύριον κατοίκων, ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις Χριστιανοὶ (400 χιλ. Ὀρθόδοξοι καὶ 100 χιλ. Καθολικοὶ), οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς ἐπὶ Μωάμεθ Β' κατακτήσεως (1464) Μωαμεθανοὶ. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ὀρησκευτικῶν ομάδων ὑπάρχει χαρακτηριστικὴ ἀντίθεσις, διότι οἱ μὲν Μουσουλμάνοι εἶναι μᾶλλον πνευματικῶς ἀνεξάρτητοι, ἐξ οὗ καὶ οἱ λοιποὶ πιστοὶ τοὺς θεωροῦσι ὡς ἡμιπίστους, οἱ δὲ Χριστιανοὶ διατελοῦσιν ὑπὸ βαρύτερον τοῦ ἱερατείου αὐτῶν ζυγόν.

Ἡ Βοσνικὴ χώρα διαιρεῖται κατὰ μῆκος εἰς δύο ἄνισα μέρη ὑπὸ τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων, αἵτινες ὡς, γνωστὸν,

διασχίζονται ἐπὶ τῶν Ἀλβανο-Μακεδονικῶν ὀρίων εἰς δύο πτέρυγας, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἀποτελεῖ τὸν Αἷμον καὶ ὀδηγεῖ πρὸς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, διαχωρίζουσα τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας, ἡ δὲ ὀδηγεῖ πρὸς τὸν Ἴσθμὸν τῆς Πελοποννήσου. Διὰ τῶν διαφόρων διακλαδώσεων τῆς μεγάλης ταύτης τῶν ὀρέων σειρᾶς ἡ Βοσνικὴ ἀποβαίνει οὐσιωδῶς ὀρεινοτάτη χώρα, μεταδίδουσα εἰς τὰ προϊόντα καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς ὅλας τὰς φυσικὰς συνεπείας τοῦ γεωργικοῦ της χαρακτήρος. Οἱ μὲν ἄνθρωποι εἶναι κράσεως ἰσχυρᾶς καὶ φιλοπολέμου, χορηγήσαντες, καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς, σημαντικὰς ἐπικουρίας τόσον πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ὅσον καὶ πρὸς τοὺς Τούρκους δορυκτῆτας αὐτῶν. Ἡ στρατιωτικὴ δύναμις τοῦ τόπου δύναται ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἀναβῆ μέχρις 100—120 χιλ. ἀνδρῶν, ἐξ ὧν αἱ 50—60 χιλ. δύνανται εὐκόλως νὰ ἐξέλθωσι καὶ πέραν ἐτι τῶν Βοσνικῶν ὀρίων. Ἐν γένει τὰ πολεμικὰ ἔργα ἐντὸς τῆς Βοσνικῆς χώρας πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς δυσχερέστατα πρὸς τὴν ἐξωθεν ἐπίθεσιν. Κατὰ πᾶν βῆμα ὄρη ὑψηλὰ, δάση πυκνά, κρημνοὶ καὶ κλεισώραιοι, ὀχυρώματα καὶ μεσαιωνικοὶ πύργοι ἀποτελοῦσι δυσμαχῆτους ἀντιστάσεις. Ἡ βαρβαρότης τῆς χώρας εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐκ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης ἀπομόνωσιν αὐτῆς.

Τὸ κύριον ἐν Βοσνίᾳ ἐπάγγελμα ἀνήκει εἰς τὴν γεωργικὴν, τῆς ὁποίας τὰ προϊόντα εἶναι ἀνώτερα τῆς ἐσωτερικῆς καταναλώσεως, ἐπομένως σπουδαῖα ποσότητες ἐντεῦθεν ἐξάγονται κατ' ἔτος διὰ τῶν Αὐστριακῶν ὀρίων. Ἡ κτηνοτροφία ἔρχεται κατόπιν εἰς ἵππους, βόας, χοίρους καὶ πρόβατα. Ἐν γένει ἡ χώρα εἶναι δεξιωτάτη πρὸς τοιοῦτον εἶδος καλλιέργειας, πλήρης οὖσα ἐκ μεγαλοπρεπῶν καὶ εὐρυτάτων λειμώνων. Πρέπει ἰδιαίτερος νὰ σημειωθῇ καὶ ἡ μεταλλουργικὴ τῆς Βοσνίας βιομηχανία, ἐνασχολοῦσα πλέον τῶν 3 χιλ. ἀνδρῶν ἐν τοῖς παρὰ τὸ Κρέσσεβον σιδηρείσις, τῶν ὁποίων τὰ προϊόντα κατεργάζεται ἐν τῷ τόπῳ ἡ ὀπλοποιία καὶ ἡ λοιπὴ ἀπλοικὴ σιδηρουργικὴ.

Ἐν γένει ἡ χώρα εἶναι πεπρωκισμένη ὑπὸ μεγάλης πα-

ραγωγικής δυνάμεως, τῆς ὁποίας ὁμως εἰσέτι, ὡς πολλαχού τῆς Ἀνατολῆς, ἐλλείπουν οἱ πεφωτισμένοι καλλιεργηταί. Δύναται νὰ θρέψῃ, ἀντὶ τοῦ ὑπάρχοντος ἀραιοῦ πληθυσμοῦ, πέντε καὶ πλέον ἔτι ἑκατομμύρια. Ἐὰν τὰ ἄκρα τῶν ὄρεινῶν διαμερισμάτων αὐτῆς εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀτίθασσα, αἱ κοιλάδες ὁμως διαδέχονται ἀλλήλας μετὰ ἐξόχου γονιμότητος. Ἡ φυσικὴ δενδροκομία εἶναι πλουσιωτάτη καὶ ἡδύνατο ὀλοκλήρους νὰ οἰκοδομήσῃ στόλους. Τὰ ὀπωροφόρα δένδρα εὐρίσκονται εἰς δασώδη κατάστασιν, ὡς π. χ. αἱ δαμνικηναί, ἐκ τοῦ καρποῦ τῶν ὁποίων κατασκευάζεται ποτὸν εἰς γενικωτάτην χρῆσιν ἀντὶ οἴνου, ἐφ' ὅσον ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου ὑπόκειται πολλαχού τῆς χώρας εἰς κλιματικὰς δυσχερείας.

Ἴνα δοθῇ ὀλικὴ τις ἔννοια περὶ τῆς οἰκονομικῆς τοῦ τόπου σημασίας δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν αἱ ἐξῆς πληροφορίαι περὶ τῆς ἐξωτερικῆς αὐτοῦ συναλλαγῆς. Οὕτως ἡ μὲν Βοσνία ἀντήλλαξεν 23 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. φράγκων κατὰ τὸ 1867 καὶ 27 $\frac{1}{10}$ κατὰ τὸ 1868, ἡ δὲ Ἐρζεγοβίνη τῷ 1866 μὲν 5 $\frac{1}{10}$ ἑκατομ. τῷ 1867 δὲ 7 $\frac{1}{10}$, τῷ 1868 8 $\frac{2}{10}$ τῷ 1869 δὲ 9 $\frac{1}{10}$. Ἐπὶ τῆς Βοσνικῆς τοῦ 1868 εἰσαγωγῆς τὸ κύριον εἶναι τὰ χρωματιστὰ βαμβακηρὰ ὑφάσματα 3 σχεδὸν ἑκατομ. φρ. τὰ ἔριοῦχα 2 ἑκατομ. τὰ νήματα 1 $\frac{3}{10}$ ἑκατομ. ὁ καφὲς καὶ ἡ ζάχαρις 2 $\frac{1}{10}$ ἑκατομ. ὁ οἶνος καὶ τὸ οἰνόπνευμα 1 $\frac{2}{10}$ ἑκατομ. κλπ. Ἡ ἀντίστοιχος ἐξαγωγή περιελάμβανεν 1 σχεδὸν ἑκατομ. εἰς σιτηρὰ, 1 $\frac{3}{10}$ εἰς κτήνη, $\frac{2}{10}$ εἰς δέρματα $\frac{1}{10}$ εἰς ἔρια κλπ. Ἐκ τῶν λεπτομερειῶν τούτων φαίνονται αἱ καθολικαὶ τάσεις τῆς χώρας ὅσον δὲ καὶ ἂν εἶναι μικρὰ ἢ πρὸς τὰ πρόσω ἀνάπτυξις αὐτῆς, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἐπὶ τοῦ ὄλου ἔχει τι οὐσιωδῶς σταθερόν. Δὲν ὑπολείπονται εἰμὶ τὰ κατ' ἐξοχὴν γενικὰ τῆς κοινωνίας ἔργα πρὸς περαιτέρω ὠθησιν τῶν ὑπαρχόντων τῆς προόδου στοιχείων.

Ἡ Βοσνία εἶναι ἐκ τῶν μᾶλλον κατωκημένων τμημάτων τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐὰν οἱ πυκνοὶ τῶν πόλεων πληθυσμοὶ εἶναι ἰδιαίτερον αἰσιωτέρου μέλλοντος

γνώρισμα, μὴ λησμονήσωμεν ὅτι ἡ πρωτεύουσα τῆς Βοσνίας Σεράγεβον (Βοσνα-Σαράϊ) εἶναι ἡ τετάρτη κατὰ τὸν πληθυσμὸν πόλις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας (Κωνσταντινούπολις 1100 000, Ἀδριανούπολις 110 000, Θεσσαλονίκη 80 000, Σεράγεβον 70 000, Φιλιππούπολις 60 000 κλπ.). Κειμένη ἡ πόλις αὕτη ἐπὶ τῆς προμνησθείσης μεγάλης Εὐρωπαϊκῆς ὁδοῦ ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς ὅλης κατὰ τὰ βορειοδυτικὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας κοινωνικῆς ζωῆς, τῆς ὁποίας δὲν λείπουν καὶ μικρότεροι διακλαδώσεις ἀπὸ τῆς Τραουνίκης μέχρι Μοστάρ τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἐρζεγοβίνης, τῶν ὁποίων ἐκάστη περιλαμβάνει ὑπὲρ τὰς 10 χιλ. κατοίκων.

Ἐκ τοῦ μέσου τοῦ ἀστικοῦ τούτου πληθυσμοῦ θὰ ἐξέλθῃ ἐν καιρῷ ἡ ἀληθῆς χειραφέτησις τῆς χώρας, ἥτις, καθόλου εἰπεῖν, διατελεῖ ὑπὸ εἶδος τι αὐστηροτάτου τιμαριωτικοῦ συστήματος, καθ' ὃ ὀλίγοι μὲν εἶναι οἱ κύριοι τῆς γῆς (ἀπόγονοι τῶν παλαιῶν κατακτητῶν ἢ παλαιῶν ἀρχόντων), ὁ δὲ πολὺς λαὸς συντρίβει τὸν βίον αὐτοῦ, ποτίζων διὰ τῶν ἰδρώτων του ἀλλότρια καὶ ἀχάριστα πρὸς αὐτοῦς κτήματα. Τοιοῦτοτρόπως πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀκριβέστατον, ὅτι ἐν τῇ Βοσνικῇ χώρᾳ τὸ πρῶτον ζήτημα εἶναι τὸ οἰκονομικόν, περίξ τοῦ ὁποίου συναθροίζονται ὄλαι αἱ εὐφλεκτοὶ τῆς πολιτικῆς ὕλαι, εἴτε ἀπὸ τῶν γενικῶν τῆς Ἀνατολῆς περιστάσεων, εἴτε ἀπὸ τοπικῶν ἰδίως αἰτιῶν. Μεταξὺ τῶν ἡχηροτέρων φωνῶν τῆς ἀγωνιζομένης νῦν ἐν Ἐρζεγοβίνῃ ἐπαναστάσεως δὲν πρωτεύει ἡ τῆς ἐνθουσιώδους ἐλευθερίας. Ὑποκρύπτεται ἡ κοινωνικὴ κραυγὴ «κάτω οἱ ἐκμεταλλευόμενοι τοὺς ἐργάτας τῆς ἐξοχῆς μεγάλοι γαιωκτῆται», περιπλέκονται μεγάλοι φορολογικαὶ δυσκολίαι καὶ τελευταῖαι ἔρχονται αἱ διοικητικαὶ περιπλοκαί.

Ἐν γένει περιμένεται πάντοτε διὰ τὴν Ἀνατολὴν ὁ πολιτικὸς ἐκείνος, ὅστις θὰ κατασκευάσῃ τὴν πρακτικὴν δύναμιν αὐτῆς ἐν τῷ χωνευτηρίῳ τῆς οἰκονομικοπολιτικῆς.

ΧΡΟΝΙΚΑ.

Δύο εἶναι τὰ μεγάλα ζητήματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὸ ἓν εἶναι ἔσωτερικόν, διατελεῖ δὲ ἐπὶ τῆς τραπέζης μετὰ σταθερότητος, τὴν ὁποίαν οἱ καιροὶ πανταχόθεν ἐπιδεικνύουσιν εἰς ἐκείνους, οἵτινες δύνανται νὰ ἀναγνώσωσιν εἰς τὴν μυστηριώδη βίβλον τῆς δρώσης ζωῆς τῶν ἐθνῶν. Τὸ ἕτερον ζήτημα εἶναι ἔξωτερικόν καὶ διατρέχει κρισιμωτάτην περίοδον *συναθροίσεως* τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τῆς ἡμετέρας φυλῆς.

— Πρὸς τὸ βορειοδυτικόν τῆς Ἰλλυρικῆς χερσονήσου ἀκούονται ἤχοί τινες ἀδιάγνωστοι. Δὲν ἀνήκουσιν εἰς Ἑλληνικὴν σάλπιγγα. Διὰ πολὺν χρόνον διηύθυνε τὰς ἡμετέρας τύχας ἡ ἔξωθεν πρὸς τὰ ἔσω πολιτικὴ. Ἡ ἐναντία διεύθυνσις εἶναι προτιμότερα. Ὅταν δὲ τεθῇ ἡ μηχανὴ τοῦ ἀτμοπλοίου εἰς ἐνέργειαν, δὲν ἔχει ἀνάγκην τῶν ἀνέμων, ἵνα κινήσωσιν αὐτήν.

— Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Ἀνατολῆς διέρχεται σπουδαιοτάτην φάσιν. Δάνεια ἐπὶ δανείων ἐπιβαρύνουσι τὰ διάφορα τμήματα αὐτῆς. Ἀπὸ τῆς Ρωμουσίας μέχρι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Αἰγύπτου, ἡ ἐπ' ἀλλοτρίοις προσωρινὴ ζωὴ ἀποτελεῖ τὴν ὑψηλὴν τῶν Κυβερνήσεων ἐμπειρίαν. Ἐν τούτοις ἐκείνη εἶναι ἡ πράγματι βιώσιμος πολιτικὴ, ἥτις ἔννοσέ τὴν οἰκίαν τῆς οἰκονομικῆς ἰσορροπίας γλῶσσαν. Ὅταν ἐν εἰρήνῃ ἡ φωνὴ τῆς δὲν εἶναι πειστικὴ, ἐν ταραχαῖς θὰ ἀποτελέσῃ κυκεῶνα καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις βάραθρον.

— Ἐν Μονάχῳ κατ' αὐτὰς συγκροτεῖται συνέδριον τῶν Γερμανῶν οἰκονομολόγων. Πόσα ὀφείλει ἡ Γερμανικὴ ἐνότις εἰς τὴν συνεργασίαν τῶν θιασωτῶν τῆς οἰκονομικῆς! Δύναται δέ τις νὰ εἴπῃ καὶ διὰ τοὺς Ἀνατολικοὺς λαοὺς, ὅτι ἡ πρακτικὴ καλλιέργεια τοῦ κλάδου τούτου τῆς ἐπιστήμης περιέχει τὸ ἥμισυ τοῦ μεγάλου αὐτῶν ζητήματος.

— Ὁ Ἕλλην νομοθέτης ἔχει ἀνὰ χεῖρας κρισιμωτάτην σανίδα τῆς ἐκ τοῦ μέρους τούτου σωτηρίας. Θὰ ἀνορθώσῃ τὰ οἰκονομικὰ τοῦ τόπου; Εὐθὺς θὰ ἀνοίξῃ τὴν πρὸς τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ εὐρείαν τῆς πολιτικῆς μηχανῆς ὁδόν. Τὰ πράγματα ἔχουσιν ἀνάγκην νεύρων. Ταῦτα δὲ δὲν εὐρίσκονται εἰ μὴ ἐν τῇ οἰκονομικῇ τῆς ἐθνικῆς ἰκανότητος, ἀπὸ πνεύματος καὶ ὕλης ὁμοῦ, εὐρωστία.

Ἐν Κηφισῶ, 1 Σεπτεμβρίου 1875.